

Contrarretranca

Novembro - 94/ Prezo 50 pts.

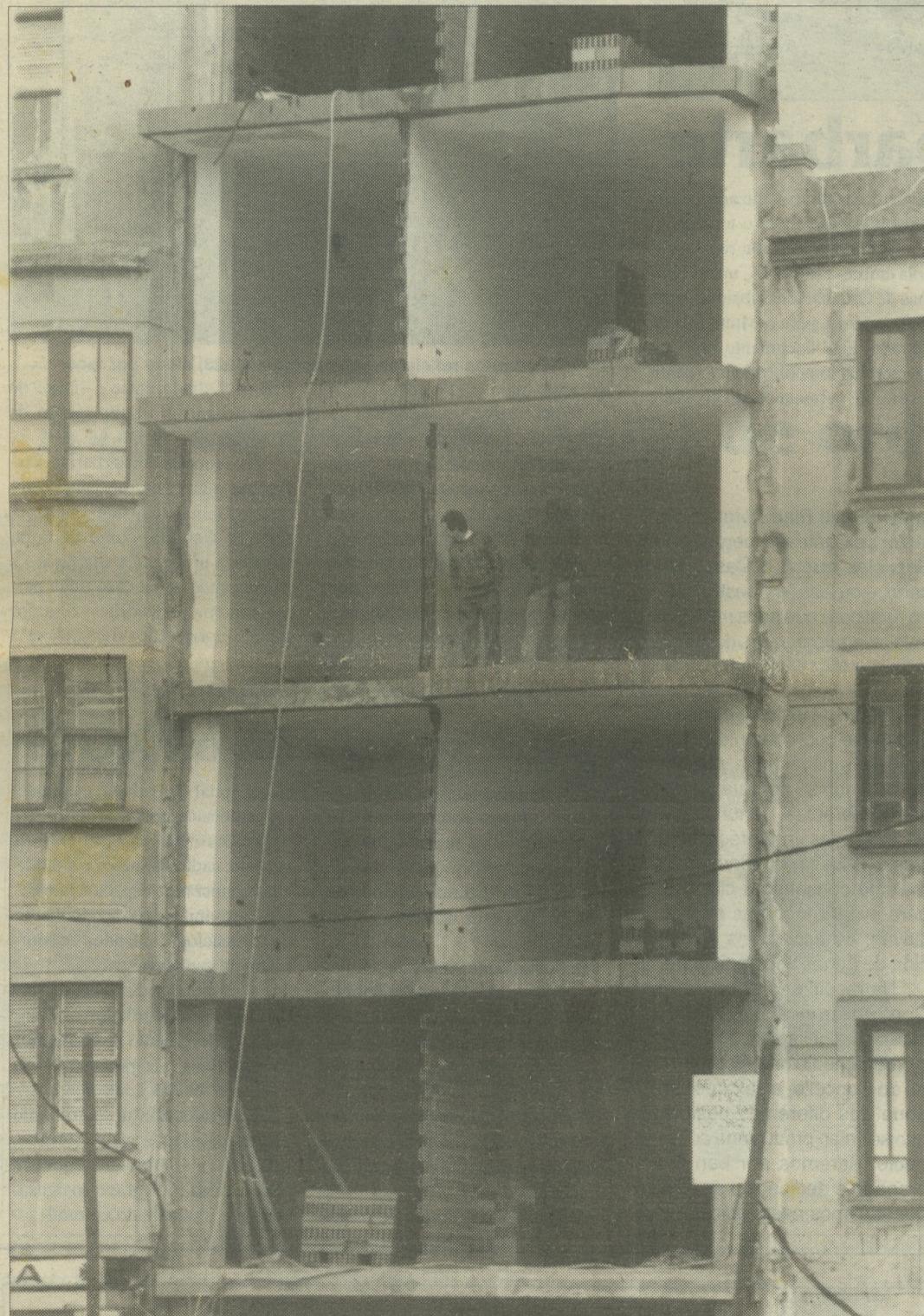
PERIÓDICO ESTRADENSE MENSUAL

II Etapa - Nº 14

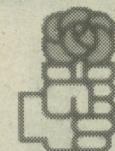
A Ordenación Urbanística no Concello da Estrada A transparencia necesaria

Mentres os trámites de elaboración do Plan Xeral de Ordenación Urbana se están a levar a cabo, a polémica sobre a situación urbanística do no noso Concello está servida polos recentes conflictos dos Chalés, Edificio de Pérez Viondi, etc... Desde

Contrarretranca queremos fazer unha aportación ao debate contribuindo con algúns datos sobre a importancia do Plan Xeral e presentando os obxectivos deste para o noso Concello

Os partidos políticos
estradienses opinan pax. 5-7

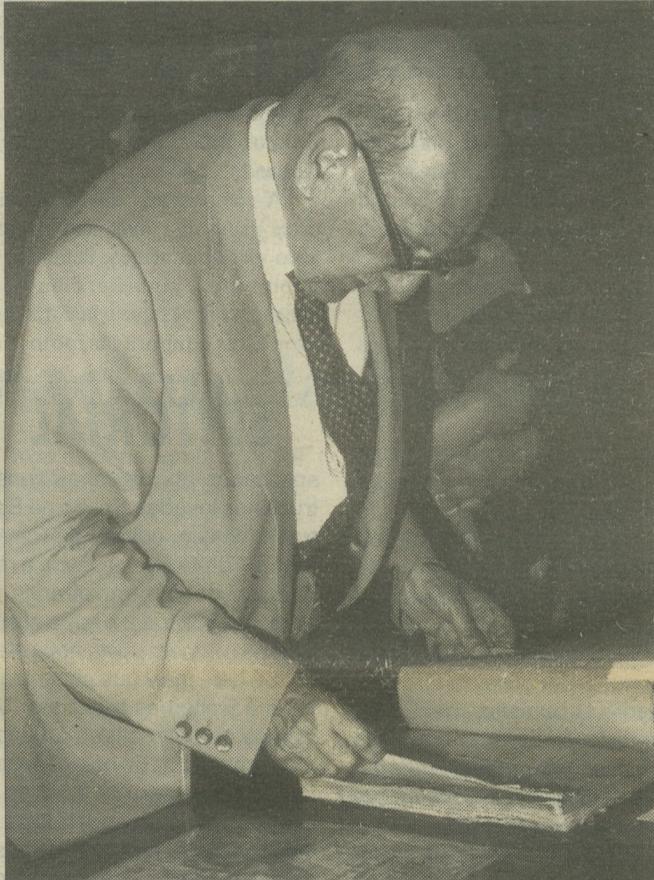

Partido
Popular
de Galicia

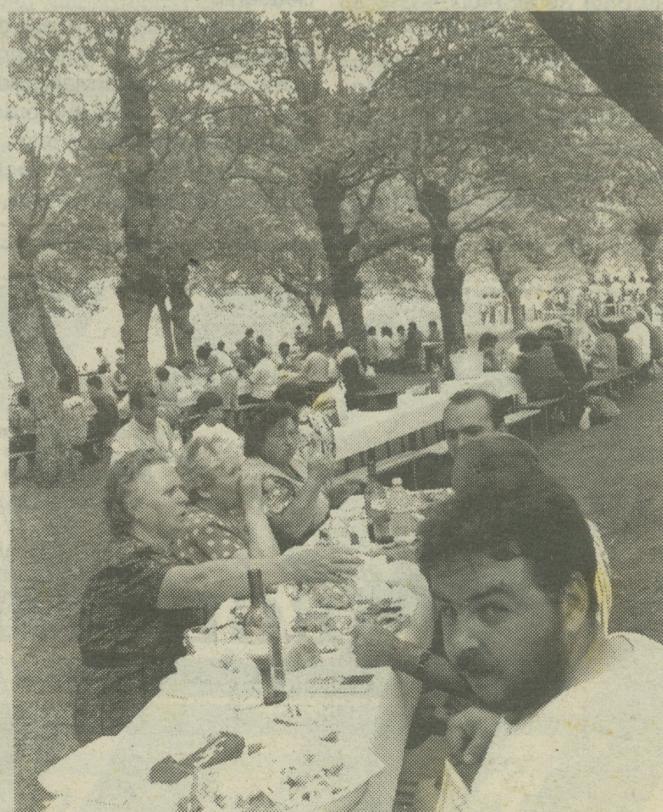
PSG-PSOE

Carvalho Calero na Estrada pax. 8

A festa da carne xa
está consolidada pax. 13

Avícola
GEMA

Venta de:

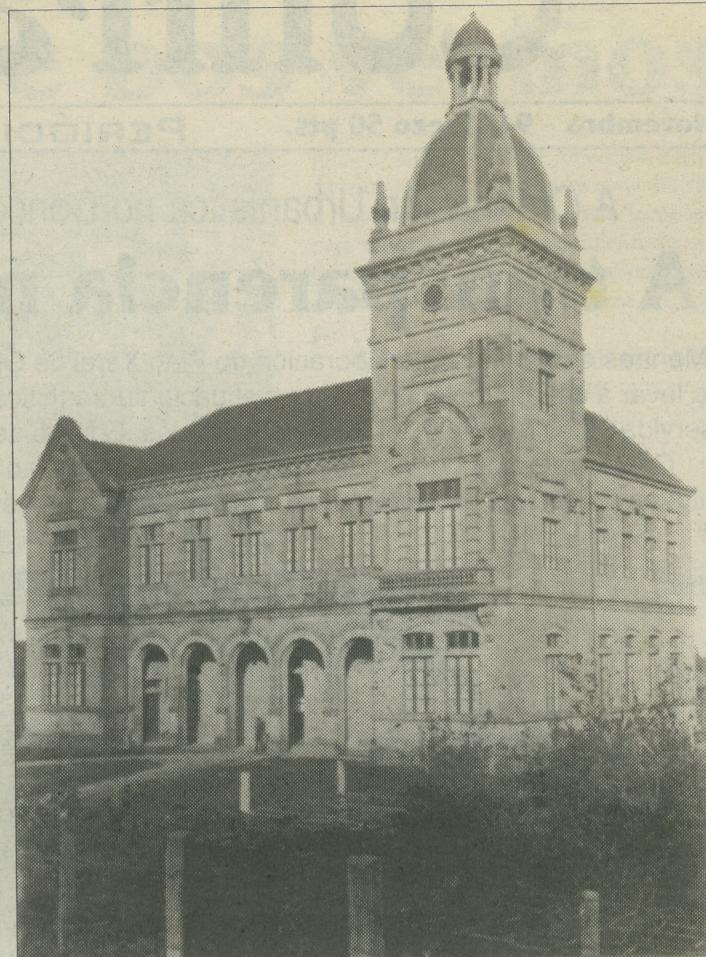
- Polo recriado branco e rubio
- Gallina poñedora
- Pavos, ocas, patos, guineas, falsáns, perdices, codornices...

Piensos Horreo
Sogana

Petit zoo cans e gatos

Material Avícola e
cúnícola
Sementes
Herbicidas
Insecticidas
Funxicidas, etc..

Atención:
Árbores frutais
Abetos de nadal

Planeamento ou barbarie

No ano 1920, o arquitecto Sr. Argentí, redactou un plano de poboación da Vila da Estrada, no que se deseñaban, un novo trazado viario complementario ao entón existente.

Aparecía por primeira vez trazado, o que hoxe é a Avda. de Benito Vigo, así como diversos viais

transversais, que unirían este novo vial coa Rúa Calvo Sotelo e Rúa Fernando Conde.

A comparación das propostas deste plano da poboación, co trazado viario do núcleo, demostra a importante significación do mesmo, toda vez que a maioría das propostas elaboradas polo Sr.

Argentí, en canto a trazado viario, consolidaronse sobre o territorio.

No ano 1978 foron redactadas pola empresa MONSA, unhas Normas de Ordenación Subsidiarias de Planeamento, para o Municipio da Estrada. Este documento obtivo a súa aprobación polo silencio administrativo, permanecendo vixente e

EDITORIAL

En decembro do ano 91 entregouse no Concello da Estrada a documentación correspondente ao Avance do Plan Xeral de Ordenación, poñendo en marcha un proceso polo cal se pretende dotar ao noso Concello do Ordenamento Urbanístico necesario para desenvolverse dun xeito adecuado segundo as súas características socio-económicas e socio-demográficas.

O avance do Plan xa foi exposto e recibiu suxerencias que logo - se son aprobadas - serán incorporadas a redacción definitiva. Recentemente, a raíz dun Pleno Extraordinario convocado para tratar este tema, deuse un novo impulso ao Plan Xeral, propondoase a Corporación un plan de trabalho de cara a estudiar as suxerencias e expoñer a redacción definitiva para que sexan presentadas as alegacions o antes posible.

As recentes polémicas

suscitadas por algunas construcciones levadas a cabo na Estrada (chales, edificio de Pérez Viondi/Farola, etc...), levou a redacción de Contrarretranca a proponermos tratar o tema neste primeiro número desta nova etapa. Se ben, máis que polemizar, imos a limitarnos a expoñer os termos nos que está a ordenación urbanística do noso Concello, deixando para as páginas a disposición de partidos e colaboracións, as tomas de postura ao respecto. Esto non quere dicir, que Contrarretranca non se posicione, que si o fai, pero nos seguintes termos:

- É preciso unha información e formación que faga valorar a ordenación urbana polos ciudadáns.

- Urxe axilizar o proceso de posta en marcha do Plan Xeral antes que xa quede inviabilizado por non existir nada que ordenar, porque a desfeita é total.

- Hai que definir as vocaciones económicas da Estrada, e

adecuar ese Plan Xeral ao carácter de Centro Comercial e de Servicios que é o Casco Urbano, e ordenar a Construcción no rural para que sexa más factible a equiparación de servicios, e a ordenación do territorio.

- Todas estas cousas deben debaterse publicamente co máximo de transparencia, por tanto, aquí non só se trata de opiniões diferentes, senón tamén de intereses inconfesables. Neste proceso é fundamental o máximo consenso e claridade para evitar manobras especulativas, ou actuacións en función de beneficios particulares.

Na medida en que desde Contrarretranca consigamos facilitar maior información sobre o ordenamento urbanístico e rural do Concello, e sexamos soporte das diferentes posturas que se vayan producindo ao respecto, daremos por ben empregado a dedicación ao tema que facemos nesta edición.

Estas fotos reflextan unha Estrada (1923) aínda por facer operativo ata o día da data.

Redactouse, aprobase e executouse, só en parte, o Plan Parcial dun Polígono Industrial, cunha superficie superior aos 100.000 m², situado en Toedo.

Encontrase en tramitación unha Modificación Puntual das Normas Subsidiarias, que afecta a un área exterior ao chan urbano, cun uso industrial, situada ao oeste do nú-

cleo da Estrada entre o límite do chan urbano e a subestación de FENOSA.

As Normas Subsidiarias Provinciais publicadas no Diario Oficial de Galicia, considera ao Concello da Estrada, como de complexidade urbanística alta (área 1), establecendo neste caso unha parcela mínima para edificar fora dos núcleos delimitados de 4.000 m².

Criterios Xerais de Ordenación do PXOU

¿Que se propón o PXOU?

1.- Elaboración dun documento urbanístico operativo e de fácil xestión, en función dos medios materiais e persoais do Concello da Estrada, evitando no posible procesos de xestión complicados, que na práctica se demonstran como inoperantes.

2.- Proporcionar actuacións necesarias para a adecuada dotación de infraestructuras e servicios.

3.- Proporcionar medidas e actuacións necesarias para a adecuada protección do medio natural.

4.- Proteger e potenciar os asentamentos tradicionais de poboación.

5.- Regular o desenrollo do nú-

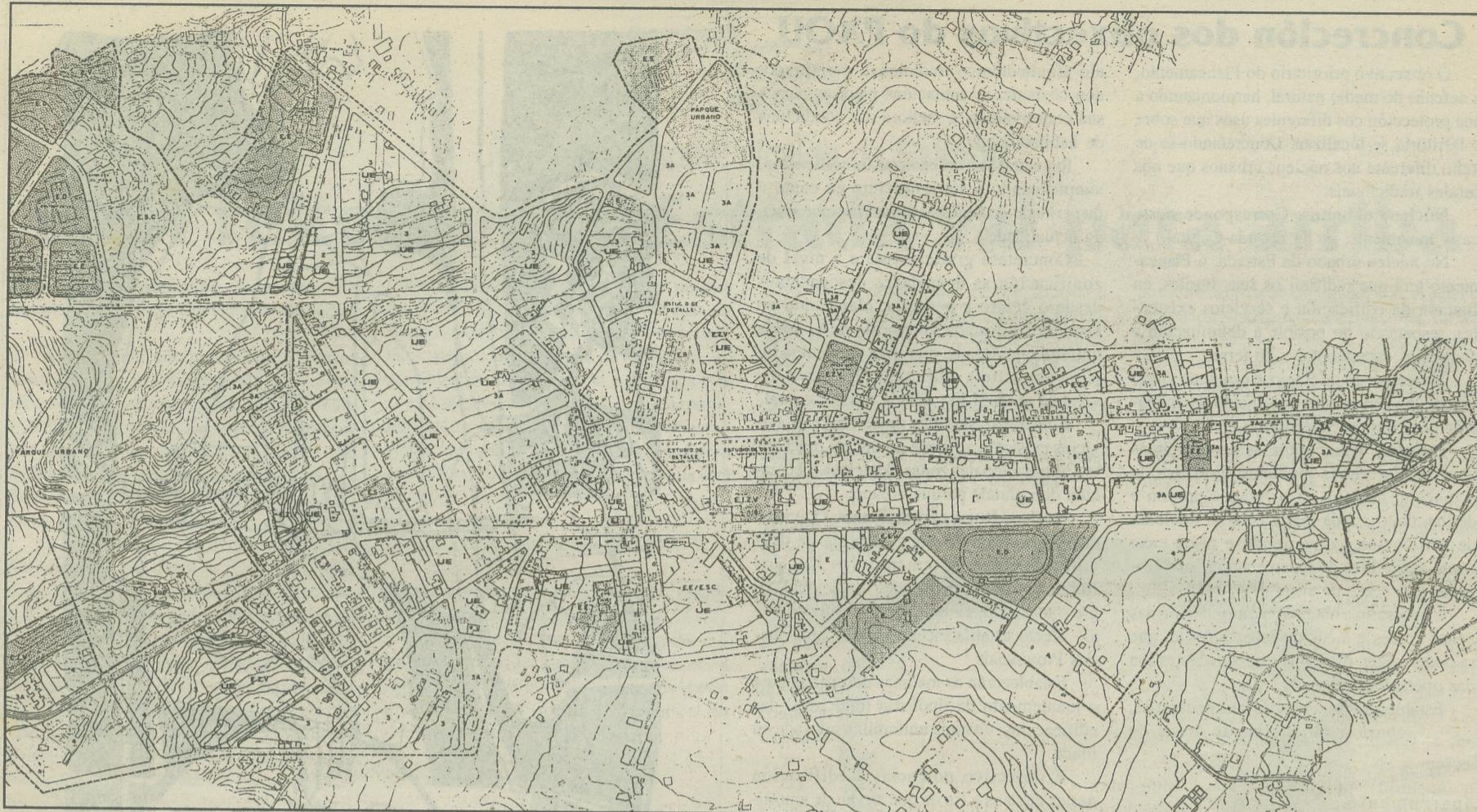
cleo Capital da Estrada, mediante o establecemento dos criterios urbanísticos necesarios, en base a súa adecuada articulación funcional, recuperando espacios interiores, harmonizando o acoplamento de edificacións, dotándoo de equipamentos e servicios.

6.- Potenciar os procesos urbanizadores controlados mediante o establecemento de convenios urbanísticos, que garanten os fins e obxectivos das actuacións.

7.- Protección do patrimonio arquitectónico e arqueológico, sendo a súa destrucción inxustificada un grave malgasto social, e un atentado cultural.

PIZZERIA
Avda. Benito Vigo, 76
Telf. (986) 57 12 26
A ESTRADA
RGENTINOS BURGUER

BOLICHE PUB
Combinados e cocteles tropicais

Avance do Plan Xeral de ordenación da Estrada

O Concello da Estrada, está caracterizado pola súa enorme extensión, con 281.000,83 m² de superficie, o que fai que sexa un dos maiores municipios de Galicia.

Os seus 23.000 hab. encóntranse na súa maioría dispersados en pequenos núcleos de poboación, emprazándose soamente no núcleo da Estrada o 30% da poboación total do Concello.

Os usos do chan, corresponden polo tanto maioritariamente ao sector primario.

A extensión territorial, motiva a existencia de numerosas variacións alquimétricas e paisaxísticas desde o val do río Ulla, ata as cotas do Cabeiro e Monte San Sebastián, con cotas superiores aos 700 m.

O Avance do Plan delimita o núcleo urbano. Establece unha proposta de delimitación e recoñecemento dos diferentes núcleos de poboación de tipo rural, propón áreas urbanizables e establece os criterios para a

diferenciación das distintas tipoloxías do chan non urbanizable.

En canto as actividades residenciais, o avance considera obxectivo prioritario a súa consolidación e urbanización. Redifíñese o chan urbano cun criterio «pechado», no que está delimitado por unha rede viaria perimetral que serve de peche a toda a rede viaria interior (tal como se pode ver no mapa); incluíndose tamén dentro deste perímetro o área dotacional e de servicios da zona deportiva/escolar. Respectase o trazado viario proposto polas Normas Subsidiarias. No referente as alturas e volumes mantense as propostas das Normas Subsidiarias, se ben reestudiarase a altura das plantas baixas e os aproveitamentos baixo cuberta, así como os fondos edificables, reducindo os mesmos a 24'00 m. e 12'00 m. segundo zonas, de xeito que todas as vivendas teñan ao menos dúas habitacións a rúa, praza e patio de

mazá.

Se perxuicio do criterio xeral de mantemento de alturas, establecerase unha graduación da edificación do centro cara a periferia, diminuíndo as alturas a medida que nos separamos do centro urbano, establecendo deste xeito unha harmonización entre o núcleo urbano e o medio rural circundante.

Contrarretranca xa tratou o problema urbanístico no núm. 6

Nos núcleos rurais o avance efectúa o recoñecemento dos núcleos de poboación en función dos seguintes criterios:

- Existencia dunha agrupación de 10 ou máis vivendas.
- Que nesta agrupación existan relacións propias de vida colectiva.

- Que esta agrupación de poboación, esté significada por unha toponimia diferenciada, nos censos e padróns oficiais, e estea identificado como tal pola práctica administrativa local.

- Que teñan unha especial vinculación para a actividade primaria.

- Que teña unha densidade mínima de 3 viv./ha.

Co cal na Estrada delimitanse un total de 234; tipificándose o seu ámbito como chan non urbanizable, e as condicións que se propoñen de uso e edificación son as seguintes:

- a) Alienación de 12 m. ao eixe das vías pertencentes ao sistema xeral de comunicacions.
- b) 6 m. ao eixe das fáns inter-

parroquiais e ao resto das vías públicas.

c) Non obstante, naqueles tramos de vías interiores, que existan unha consolidación superior ao 50%, poderán manterse as alienacións actuais previo Estudio de detalle.

As parcelas edificables para áreas de núcleos de cualificación de Chan non urbanizable é de 600 m². Para o área < de tolerancia exterior 1.000 m². Poderán autorizar edificacións en parcelas de menor tamaño, en aquelas supostas nas que se poña de manifesto a imposibilidade física de cumplir estas normas.

Fronte mínimo 6 m a camiño público, fondo mínimo 8 m. A altura máxima será de 2 plantas, coa altura máxima en calquera punto de 7'5 m. e fondo máximo edificable 15 m. A superficie máxima de ocupación de parcela é do 30%. No caso de que a parcela a superficie mínima, poderase superar esta ocupación, limitando o fondo a 12 m.

Hermanos
ricano S.L.

COMERCIAL AGRICOLA GANDEIRA

MAIS DE 600 M₂
O SERVICIO DO AGRO

Concreción dos obxectivos do PXOU

O obxectivo prioritario do Planeamento, a defensa do medio natural, harmonizando a súa protección cos diferentes usos que sobre o territorio se localizan. Concretando-se de xeito diferente nos núcleos urbanos que nos rurales tradicionais.

Núcleos urbanos: Corresponde neste caso únicamente, ao da Estrada-Capital.

No núcleo urbano da Estrada, o Planeamento terá que redifinir os seus límites, en función da edificación e servicios existentes, respetando no posible a delimitación a elementos característicos do terreo.

Manterase en principio, o esquema viario vixente na actualidade e derivado da aplicación das Normas Subsidiarias.

Propónse actuar sobre as grandes áreas vacantes interiores mediante unidades de actuación, nas que xa o Avance propón e define, tanto a rede viaria como a tipoloxía de edificación, converténdose neste caso como actuacións de repartelación, simplificando o proceso de xestión.

É necesario a obtención e ampliación das zonas verdes e áreas de espacemento, que se poden obter, mediante a adecuada xestión das operacións puntuais.

Estableceranse as previsiones necesarias, para a obtención de áreas de

aparcamiento público e privado, mediante unha ordenanza específica.

Estableceranse medidas de protección tendentes a conservación do patrimo-

nio arquitectónico tradicional, permitindo, non obstante, as actuacións precisas para a súa conservación, e mellora das condicións de habitabilidade.

Revisarase as ordenanzas de edificación, simplificando a súa estrutura en canto á disparidade de fondos edificables, que rixen na actualidade.

Concretase graficamente e a nivel de zonificación as densidades descendentes desde o centro a periferia, planteando un nível de edificación intermedio de vivienda unifamiliar adosada, que sirve de escalón intermedio entre a edificación intensiva e a vivenda unifamiliar aillada coa zona rural.

Consolidarase a área dotacional e de servicios existente ao oeste do núcleo, mediante a ampliación das zonas existentes e a creación dun grande parque urbano.

Núcleos Rurais tradicionais: O avance do Planeamento fai unha proposta de delimitación e recoñecemento dos Núcleos Rurais existentes de carácter tradicional sobre o territorio, en función dos criterios que aínda efectúan as Normas Subsidiarias Provinciais.

Establecerán as medidas necesarias para o mantemento da tipoloxía tradicional das edificacións: vivenda unifamiliar adosada ou aillada.

É obxectivo potenciar a edificación nestes núcleos a fin de que sirvan de amortiguación á expansión indiscriminada de vivendas unifamiliares.

Estableceranse as medidas adecuadas, para dotalos de equipamento e servicios.

Praza da Farola 1, 1^a
A Estrada

Tlf. 57 10 51

Concello da Estrada

Apoiando a cultura de base

Ramón Campos, alcalde da Estrada

É un feito que A Estrada vai para arriba

¿Cal é a súa valoración destes anos de xestión ao fronte do Concello da Estrada?

A valoración que podo facer é franca mente positiva, os feitos aí están. Nos cando viñemos aquí, viñemos cunha sola idea, a de traballar pola Estrada. Eu si que podo presumir que non son político, eu xamais me dediquei a política e penso que se esto é política, o que eu estou facendo, bendito sexa Deus.

O que sei é que me dedico a traballar. Son un home que estou ás 8 da mañá aquí, salgo ás 3 da tarde; a tarde volvo ao Concello; é dicir, téñolle unha dedicación exclusiva. E con esto non estou tratando de vender nada, é un labor que me gosta, gusto desde o primeiro momento. Todas as obras que se fan son supervisadas persoalmente por mi, eu visito todas as obras que se fan, controlo as obras, eu trato que A Estrada vaia para arriba, porque se A Estrada vaia para arriba todos os problemas se solucionan: Non hai paro, non hai drogas, non hai esa mafia que existe en moitos outros concellos.

¿Que concepción ten da xestión municipal?

A miña visión, máis que dunha corporación, é unha visión dunha empresa. Cando entramos aquí todos os anos se gastaban tres millóns de pesetas en desbrozados. Eu dixen, gastemos 5 millóns un ano, compremos unha maquina desbrozadora, e aforraremos cartos e damos o servizo, de xeito que hoxe o Concello da Estrada non ten case ningunha pista sen desbrozar. Son moitas outras cousas máis, aforro de enerxía, recuperación da auga... por exemplo neste sentido imos agora a instalar en Penerada unha potabilizadora de auga, que custa uns 44 millóns de pesetas pero que vai posibilitar que teñamos auga con todas as garantías de beber.

¿Que valoración fai da incorporación ao PP do seu grupo de independentes?

Creo que foi moi positiva para A Estrada. Eu síntome orgulloso de ter pactado con quen pactamos, e de ter conseguido, por exemplo, abrir un montón de rúas. Porque é moi doado dicir que xa estaban proxectadas, pero fomos nós quen o levou a cabo. O que foi moi difícil realizar. Por exemplo, a prolongación da rúa Justo Martínez, onde estaba Manuel Terceiro, un home que tiña todo o dereito a defender o seu, nós chegamos a un acordo e abriuse. O caso da prolongación da Rúa

Castelao, fixemos negociacións cos propietarios e levámola adiante, como no caso da Rúa 51, que non chegaba a Gran Vía, chegaba a trinta e dous metros da Gran Vía, eu persoalmente fixen xestións, e gracias a elas aí está aberta esa rúa. Eso é o que importa. Eu síntome orgulloso, e o grupo de Goberno tamén, que estas obras se fagan. Considero que A Estrada é dos concellos que máis está en alza.

¿Como van os trámites do PXOU?

As suxerencias entregáronse aos grupos políticos. Suxerencias que son moi poucas. A partir do día 15 quedouse en reunirse cos grupos políticos para consensualas, e suponemos que en breve xa poderemos presentalo para que se presenten as alegacións pertinentes.

¿E o medio rural?

O ano 95 vai ser un ano moi positivo para o rural. No ano 91 coincidiu o Plan Cuadrienal, e no 95 tense previsto o investimento de cento e pico de millóns en pistas. Pero a parte de facer as pistas está o mantemento destas, que é fundamental. Temos maquinaria para ese mantemento, e agora estamos en tratos con Forcarei e Ceredo para comprar un camión grande de bacheo. Para o 96 temos previsto a rede de sumidoiros de Codeseda. Estase dicindo que se está gastando na Estrada e no rural non.

Na Estrada o que se fai páxano os veciños da Estrada a través das contribucións especiais. Pero no rural tamén se fan obras, a rede de sumidoiros de Souto de Vea, a Traída de augas do Moucho, a fonte de Guimarei, levar auga ao Polígono Industrial, e a remodelación do Centro da Estrada eran obras financiadas pola Xunta e a Comunidade Económica Europea que non custaron cartos aos veciños.

¿Como ve o Plan Comarcal e como afecta a realización de obras e proxectos de desenvolvemento da Estrada?

Hai moitos proxectos que hai que facer mancomunadamente. Vai levar tempo, e hai que vencer con calma os obstáculos que haxa. Estou de acordo cos plantexamentos de que parte o Plan Comarcal. Pero as cousas hai que facelas con feitos. Eu vou de cabeza de lista polo Partido Popular, e non vou facer máis campaña que dicir, esto é o que se fixo.

Levamos un dossier moi grande de todo o que se fixo, os apoios que estamos recibindo. Se Pazo de Xustiza, se Academia de Seguridade, se a apertura da rúa 60, se botarlle agora 5 cm. de aglomerado pola rúa principal. Desde que o PP está no Concello A Estrada evolucionou dunha forma increíble. E eso ningún o pode negar. Porque os feitos están aí, ningún pode decir que é palabrería.

ao Conselleiro e ao Delegado, o Sr. Abeledo; Extensión Agraria está sen funcionar. Eu que nacín na Estrada, e son da Estrada como o que máis, e cando digo Estrada refírome as 50 parroquias, non só a vila senón o rural tamén; eu trato que a Estrada vaia para arriba. E ata aquí está indo. Ningún me pode coller a min en mentiras, aos meus 64 anos, ningún pode decir que minto. Por eso estou

desgostado co Sr. Tallón porque cando

foi a moción de censura dixo que o traicionara. Eu a Tallón

tiveno informado

sempre, o meu

obxectivo e o do

meu grupo,

como o del,

loxicamente,

era chegar á

caldía, e cando

se dou esa

oportunida

de, antes de

ningún díxe

xenlo a el.

Por eso non

me pareceu

ven que dixer

que mentira ou

o traicionara.

Polo demais eu

non teño nada

contra el

Contas, C.B.

**Asesoría de empresas
e seguros xerais**

Praza da Farola, nº 8 - 2º
Tlf. (986) 57 13 86 - Fax 57 30 40
36680 - A Estrada

Busca a tua mascota preferida en:

PAXARERÍA O PARAIRO

Esquíos
Hamsters
Cobalas
Perdices
Tartarugas

Periquitos
Ninfas
Canarios
Reiseñores

e ademais:

Peixes de auga quente e fría

Rúa Gradiño, Nº 53 A Estrada

Contrarretranca

FALA O

Manuel Sanmartín, Concelleiro delegado de Servicios do anterior goberno, contesta a Palmou a respecto dos Contedores do lixo

Un cambio substancial: Recollida do lixo en todo o Concello

¿Que opinión che merece a sentencia do Tribunal Superior de Xustiza sobre o tema dos Contedores de Lixo?

Nós acatamola, pero manifestamos o noso desacordo, porque, evidentemente, cando adoptamos o acordo baseámonos nos informes dos técnicos.

O PP, coherentemente coa súa actitude de recorrer ese acordo, agora debe cumplir a sentencia; é dicir, retirar os contedores de lixo, e despoxos cando os veciños lle protesten, que os compren cos cartos do PP, que llelos repoña, en canto responsables da súa retirada.

Segundo Palmou os informes dos técnicos que aludecen no sentido de que hai un cambio substancial nos informes e que polo tanto non era legal o acordo.

No informe do aparellador municipal en ningún momento se di que hai un cambio esencial ou substancial, o único que se di é que co cambio que se propón se consigue un maior volume de recollida e faise viable acometer a recollida na totalidade da zona rural; que era o que a nós nos preocupaba.

O secretario, que é o asesor xurídico, di que «a corporación decidirá se as modificacións propostas pola empresa Contenur S.A. se adecuán ás necesidades reais do servizo, e de ser así, se valorarán se os cambios producidos no obxecto teñen carácter esencial». É dicir, debe ser a corporación a que debe decidir se é un cambio esencial, e nós pensamos que si é un cambio esencial para os veciños pasar de contratar a 224 contedores a contratar 545 co cal se cubriera toda a zona rural.

Di ao final o secretario: O pleno non pode aceptar o mesmo se o considera o más conveniente. O Pleno non considerouno máis conveniente e por eso aceptou ese cambio.

O Sr. Palmou falaba incluso de cambio de calidade

Eso é debido a que os Srs. do PP se guiaron por un informe dun técnico que presentou o Sr. Palmou

que dicía eso da calidade superior dos contedores de 1.100 l. fronte aos de 800 l. Ese mesmo técnico dicía cousas como que o municipio non ten tanto lugar para a ubicación dos contedores, que non se necesitan tantos, que non contan con lugares adecuados para almacenar e gardar 321 contedores non previstos, etc. Eu supón que o Sr. Palmou se valeu dese informe para dicir tal barbaridade. Nós sen embargo temos un informe que di que os colectores, tanto uns como outros, teñen a mesma fabricación e teñen o mesmo material. E esto tamén o saben os do PP.

Outra causa que dixo o Sr. Palmou é que a única beneficiada foi a empresa; que non serviu os contratados nun principio porque non os tiña, como tiña outros e quixo lanzalos ofrecellelos ao goberno.

Nos negamos rotundamente tal afirmación. Son elucubracións mentais do Sr. Palmou. Pero falando de favorecer a empresa, eles si que están a dar un bo exemplo. Eles están a facer contratas ao tipo ou con baixas simbólicas de mil pesetas, que induce a pensar que están amañadas. O noso único obxectivo é favorecer aos veciños e prestarles un mellor servizo.

¿Como foi todo o proceso?

O proceso iniciase no mes de xullo do 91 en que se encarga ao aparellador un proxecto para cubrir as necesidades máis urgentes da recollida de lixo no rural. Con este proxecto, existía unha subvención, levase a tramitación normal. Faise a adjudicación definitiva o 26 de setembro. Entón o día 12 de decembro recibise no Concello un escrito de Contenur onde propón ao Concello cambiar os 224 contedores de 1.100 litros, e 144 papeleiras de 50 litros; por 545 unidades de 800 litros e 169 papeleiras. Nós valoramos positivamente a oferta coa que aforramos cartos ao concello. Pero antes de tomar a decisión pedimos autorización a Deputación e informes aos

técnicos. Nós temos norma facerlle caso, cousa que o actual goberno do PP non fa, e senón vexase o caso dos Chales no que votan en contra dos informes dos técnicos neutrais.

Temos un informe favorable do arquitecto técnico, un informe favorable do secretario, e a autorización da Deputación, que hai que recordar que é do PP, aceptando o cambio. Entón, convocase o Pleno e por maioría dos Concelleiros aprobase o cambio de contedores. A continuación é cando o PP presenta recurso impugnando o acordo. Entón habería que preguntar o por que, en que se beneficián, que pretendan... Nós pensamos que cando o PP presenta o recurso non busca o beneficio dos veciños, senón - xa que falamos de colectores de lixo - pretende enlixar ao goberno que estaba naquel momento no Concello. Nós si defendemos aos veciños estendendo o servizo a todo o municipio.

¿Cal foi naquel momento a postura do actual alcalde, e dos Independentes que agora están no PP?

Na comisión de goberno estaba Uzal, e Ramón Campos; e polo que recordo, e polas actas, non consta ningunha intervención súa contra esta modificación. O único que Ramón Campos manifesta, tal como recolle a acta do Pleno de 3 de abril do 92 é o seguinte: «Que é atrevido o informe presentado polo técnico do PP pois non é o dun químico para determinar que os contedores de 800 litros levan plásticos rexenerados ou non». É a única intervención que se recolle en acta, pero recordamos perfectamente que apoiaron o cambio este e vián necesario, pertinente, e substancial para a mellora na recollida de lixo.

¿Como cres que vai afectar o feito de que haxa xente do propio PP que apoia o acordo recorrido polo PP?

Palmou insinuou que este feito, ocorrido pouco antes da moción de censura, foi un dos motivos para que os independentes saíran do goberno?

Non o da moción de censura víase vir desde o primeiro momento. As manobras desestabilizadoras foron desde o principio. Conseguindo que un Concelleiro se nos fora usando uns métodos que nós rexeitamos, e logo estiveron todo o tempo manobrando para perxudicar ao goberno. Ata que - vendo que a xente estaba contenta, que o goberno presidido por Tallón estaba funcionando - decidiron cortar como fose. Poñer a escusa dos contedores é totalmente infantil.

Teñen a conciencia tranquila por estas actuacións?

Nós, dadas as mesmas circunstancias e cos informes que entón tivemos, hoxendía fariamolo mesmo, porque a nosa teima diaaria era e segue a ser servir o mellor posible aos veciños.

Claro que temos a conciencia tranquila.

Librería - Papelería

Lucía

Fotocopias - Libros de Texto - Material Escolar

Agasallos e Xoguetes

Pérez Viondi, 41

Variedade de artículos de nadal agasallos e xoguetes de todo tipo para reices a bos prezos

Reboreda mexa fóra do testo e minte

O concelleiro de cultura recorre á mentira para desviar á atención das críticas sobre a viaxe a Portugal e pon de manifesto que desconoce a lexislación.

O BNG interesa-se por medio dunha pregunta no pleno do Concello sobre a viaxe feita a Portugal polo grupo de música e baile tradicionais «Tequexetéldere», á que se sumaron os concelleiros Reboreda e Arca, acompañados das suas respectivas mulleres. Con esta interpretación queríamos saber por que non se lles pagou nenguna cantidade aos componentes do grupo tendo en conta que este non é unha entidade institucional municipal, e que polo tanto non teñen por que actuar de balde. Ao mesmo tempo, o noso portavoz municipal quería saber as razóns polas que os concelleiros que tamén se desplazaron á nación irmánon o fixeron no autobús, no que viaxaron os músicos e bailaríns, utilizando o coche oficial, incrementando así o gasto. Na mesma pregunta interesámos-nos tamén por que motivo o Concello tiña que facerse cargo dos gastos de dietas e desprazamentos das mulleres dos devanditos concelleiros.

Parece ser que a pregunta puxo nervioso ao concelleiro, pois en vez de dar unha explicación razonada á mesma, botou man dunha factura pagada durante o goberno tripartito por gastos de dietas e desprazamentos do anterior alcalde Xesús Tallón e concelleiro Dono quen viaxaron a Zaragoza representando ao Concello na «Quinta Asemblea xeral de Municipios e Provincias».

Á marxe das consideracións que se poidan facer sobre este tipo de viaxes de representación institucional, a sua utilidade ou a prioridade que deben ter unhas sobre outras, está ben claro que ao concelleiro de cultura non lle quedan mais recursos que o da mentira e a intoxicación, pois como se pode ver no mandamento de pago nº 2793 e con data de 13 de novembro de 1.991 e con cargo ao orzamento do Concello, quen fai a orde do mesmo é o naquel momento alcalde Xesús Tallón e non o daquela concelleiro de Facenda e portavoz municipal do BNG, Manuel Rendo, tal como inxuriosamente declarou Reboreda en ronda de prensa.

Queda tamén ben claro que o concelleiro de cultura, ademais de mentir demostra a súa ineptitude ao descoñecer as «Bases de execución do orzamento do Exmo. Concello da Estrada» donde na sua base novena se dispón que os pagamentos a xustificar deberán ser autorizados polo alcalde, e na base duodécima sinala que os gastos de desprazamento do alcalde e membros da corporación en viaxe oficial a outro concello serán-lles abonados con cargo ao orzamento. Donde non vén por nengunha parte e que tamén lles haxa que pagar os gastos aos «acompañantes».

Facturas con artificio, pólvora e foguetes

Alcalde e equipo de goberno víronse envoltos nunha sucesión de actuacións irregulares e mesmo ilegais, co afán cubrirse as costas e ocultar a realidade.

Diante do Acordo da Comisión de Governo do 26 de Setembro do 94 referente ao pagamento dunha factura por valor de 775.000 pts. en conceito de fogos para a Feira da «BECERRA SELECTA», os grupos do B.N.G. e do P.S.O.E. formularon unha pregunta no pleno do dia 14 de Outubro do 94. Tendo en conta o importe da factura insta-se ao equipo de goberno a explicar o desfase entre o total da factura e os fogos empregados no citado evento, tal e como puideron apreciar membros do B.N.G. ou visitantes e veciños deste Concello, ao que o equipo de goberno respostou como é habitual con: «Resposta-se-lle por escrito».

Catro días depois, o 18 de outubro, o concelleiro do P.P. Sr. M. Bernárdez en declaracions ao xornal *La Voz de Galicia* asegura que a factura ascende a un total de 75.000 pts., escudándose nun erro burocrático. O mesmo dia representantes do B.N.G. e P.S.O.E. solicitan por escrito unha copia da citada factura.

O dia 20 de outubro o grupo de goberno desvela ao mesmo xornal os conceitos polos que se lle abonará a Pirotecnia Penide o total de 775.000 pts., contradecindo ao Sr. Bernárdez; das que 75.000 pts. eran para fogos da Feira da BECERRA SELECTA e 700.000 para as Festas de San Paio.

O Sr. Arturo Penide declara a *El Correo Gallego* no dia 21 de outubro as razóns polas que a polémica factura ascendía 775.000 pts. en conceitos iguais aos expresados polo grupo de goberno na véspera. Revelando tamén como o dia 26 de xuño o Alcalde Sr. Campos se responsabilizara do gasto de pólvora até as 700.000 pts.; despois de que o Presidente da Comisión de Festas lle comunicara que «non hai cartos», eso si, advertíndole que «non cobraria en tres ou catro meses». Este artigo ilustraboa unha còpia da devandita factura con data 20 de setembro 94 e nº 123, en conceito de «MERCANCIA servida para la fiesta de A BECERRA SELETA DIAS 10 Y 11 DE SEPTIEMBRE 1994» por un importe de 673.913 pts. mais 15% de IVA 101.087 pts., sumando un total de 775.000 pts., coa sinatura e conforme do concelleiro Bernárdez.

Paradóxicamente ao portavoz municipal do BNG, M. Rendo, facilitou-se-lle unha còpia da factura, que ainda coincidiendo a data, número e total, aparece desglosada en dous conceitos: Feira da Beccerra Selecta e Festas de San Paio; detallando a cantidade e tipo de fogos.

A estas alturas o espectáculo non fixo mais que empezar, pois a primeira non serve e a segunda tampouco, xa que con ello quedaría reflejada esta rotu-

o Concello non pode pagar un servizo que non contrata. É, logo, necesario fazer unha terceira factura por 75.000 pts. para a Feira da Beccerra Selecta, recorriendo á cesión dunha subvención de 700.000 pts. á Comisión de Festas non solicitada pola mesma, senón en virtude do compromiso adquirido polo Sr. Alcalde o dia 26 de xuño, tal vez co obxectivo de que os estradenses non se entristerceran ao non poder disfrutar dunha tormenta de cores e estouros de xúbilo, feito para o que o Sr. Campos non ten competencia nin consignación na partida correspondente que lle permita ese gasto, pretendendo sacar o diñeiro da partida asignada para gandeiria e agricultura.

O BNG, partindo de que o Sr. Alcalde se extralimitou nas competencias propias do cargo, solicita que o pagamento da factura das festas patronais se faga con cargo a partida do seu soldo, xa que é o responsable.

A Asociación San Antonio contra Galicia

O 16 de xullo do ano 1993 o BNG presentou no Concello unha moción solicitando que se lle dese o nome de 25 de Xullo a rúa de nova construcción que comunica a Praza da Igrexa coa Praza da Feira en conmemoración dunha data instituída polas *Irmandas da Fala* no 1920 e que desde entón se converteu no día de reivindicación dos dereitos do pobo galego.

A proposta do BNG non é de agrado do PP pola connotación que esta data ten relacionada coa defensa dos intereses de Galicia; polo que posponen o debate poñendo como desculpa a necesidade de consultar coa Asociación de veciños *San Antonio*, para que dean a súa opinión ao respecto. O que non deixá de ser curioso ou sospeitoso este interese do goberno Municipal de consultar os veciños as súas decisiones, cando nunca o fixo, nin tan sequera nestes temas como foi o caso da aprobación do nome de *Justo Martínez* a outra das rúas abertas na mesma zona.

A Asociación *San Antonio*, como era de esperar tendo en conta quen a dirixen, non acepta o nome de 25 de xullo para a rúa e teñen a ousadía de proponer o seu propio nome, *San Antonio*, xa que con ello quedaría reflejada esta rotu-

lación como un testimonio de consideración y apoio a esta asociación y a las facilidades vecinales dadas para el logro de su apertura. Só faltaba que propuxeran o nome das persoas que a

litros, permitindo así que todas as aldeas puidesen contar cun depósito colector. A actitude irresponsable do PP, que puxo porriba dos intereses de todos os veciños os seus propios intereses partidarios para facérsele co poder fose como fose, provoca agora que se teñan que retirar das parroquias os contedores de lixo, medida que pode ter graves consecuencias no servicio de recollida de lixo.

A estas consideracións o BNG quere puntualizar que formando parte do goberno municipal que decidiu a apertura da rúa, que nunca ante este se presentou pola referida asociación ningunha solicitude de palabra ou escrito para que se procedera a súa apertura, e que as facilidades dadas polos veciños non se concretaron na cesión voluntaria dos terreos, senón que foron adquiridos por medio de expropiación e sen que mediara acordo algúns nos prezos, xa que os fixados polo concello foron recorridos no lóxico uso dos seus dereitos e ampliamente incrementados polo xurado de expropiación.

Polo tanto, como xa dixemos, unha ousadía a proposta feita pola Asociación *San Antonio* e unha falta de consideración cara os que fixemos posible a apertura da rúa que de seguir os criterios recorridos no seu escrito tería que chamarse *Rúa do BNG*, cousa que nós non pretendemos.

En todo caso esto é unha mostra de que as Ideoloxías non morreron. A nosa é unha postura ideolóxica, evidentemente, homenaxe a nosa terra, e a unha data na que se celebra a identidade do noso pobo e se reivindican melloras para Galicia. A postura de *San Antonio* tamén é ideolóxica: Anti-galega, caciquil, escudo do PP por non ter argumentos para opoñerse, etc.

Agora que comprobamos como mentres aos galegos se lle prohíbe producir, desde Francia e co apoio financeiro da Xunta de Galicia (que dou 2000 millóns de pts. a multinacional francesa), estase a importar leite de fora, cremos que mais que nunca é preciso render tributo a esta data de loita por Galicia, para que sirva de exemplo non só o día 25 de xullo, senón todos os días, para identificarnos coa nosa terra, e defender os intereses colectivos do noso pobo.

O PP quere deixar o rural sen contedores de lixo

O Tribunal Superior de Xustiza de Galicia acaba de estimar un recurso que o grupo municipal do PP interpuxera pola compra de 545 contedores de lixo para o rural, compra que fixera a anterior equipa de goberno tripartita, do que, como é sabido, formaba parte o actual alcalde do PP e dous concelleiros transfrugos máis, agora nas fileiras populares. Daquela, a equipa de goberno estimara como moi beneficioso para os veciños o cambio de contrato que a empresa subministradora dos contedores propuxo, é dicir, trocar os 224 de 1.100 l. do primeiro contrato por 545 de 800

litros, permitindo así que todas as aldeas puidesen contar cun depósito colector. A actitude irresponsable do PP, que puxo porriba dos intereses de todos os veciños os seus propios intereses partidarios para facérsele co poder fose como fose, provoca agora que se teñan que retirar das parroquias os contedores de lixo, medida que pode ter graves consecuencias no servicio de recollida de lixo.

E se alguén pensaba que os dirixentes do PP fan reflexionar, e nunha actitude más calmada e serea habían recoñecido o seu intereseado e lesivo proceder para os intereses da cidadanía, debeu quedar pamplo ao ler as declaracions á prensa do concelleiro e parlamentario Palmou cando, nun intento por desviar a atención dos *escándalos* en materia urbanística, pago de facturas dubiosas, viaxes de mulleres de concelleiros e outros nos que se está vendendo inmerso o goberno municipal, pediu responsabilidades aos que acordan aquela medida, entre eles o alcalde Campos e os concelleiros Uzal e Piso, quen, nunha operación de transfuguismo, pasaron do grupo de Independentes da Estrada ao PP.

Perante estes lamentables feitos, desde o BNG seguimos pensando que o novo contrato proposto no seu día pola empresa non foi un perxuízo, senón, pola contra, un beneficio para todos os cidadáns, e desde estas liñas cedidas por *Contrarretranca* aos grupos políticos, gostaríamos facer as seguintes preguntas que moitos veciños e veciñas seguramente se están facendo: ¿Que pensa facer o goberno municipal cos contedores actuais, vainos retirar e comprar outros para poñelos no seu lugar? ¿Vainos cambiar por outros de maior capacidade? ¿Van retirar os 545 e poñer no seu sitio os 224? ¿Vainos pedir responsabilidades políticas ao seu propio alcalde e concelleiros de urbanismo e deportes? ¿Non van ter a cordura de saber rectificar e presentar recurso contra o fallo do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia? ¿Como lle pensan explicar ao pobo da Estrada tanto desatino?

Lixo no medio da Estrada

Estes días estase a limpar o vertedero municipal, transportando o lixo alí acumulado á parcela situada detrás da Estación de Autobuses, no centro da vila, e aos terreos da Fundación de Congresos e Exposicións. Esta actuación supón a contaminación de zonas habitadas, e un atentado contra a saúde dos cidadáns. O BNG ben de presentar unha moción esixindo a inmediata retirada destes vertidos.

Esta actuación é un modo simpático de resolver o problema dos vertidos: Se o pobo os produce, ao pobo se lles devolve. ¿E se o pobo protesta? Aquí non pasa nada. Botaselle terra ao asunto e listo.

Como non aprenderán os da empacadora de Teis que tanto protestan. A solución tena Campos. O lixo no centro do pobo.

RIOBO

PISCIFACTORÍA

Denominación de Calidad

Semana Verde

Teléfonos: 57 08 01

Particular: 57 00 21

Besteiros - Riobó □ A Estrada

Estanco José Carballeda

Fotocopias
Servicios de Fax
Regalos
Revistas - Prensa

Avda. Benito Vigo, 79 □ A Estrada

A literatura galega e a Estrada*

Minhas donas, meus senhores, devo começar naturalmente expressando o meu agradecimento às agarmosas, às hospitaleras mas desmesuradas palavras com que se tem posto um cortês pôrtico à minha intervençom. Expresso também a minha felicitaçom mais entusiasta a esta Associaçom e aos vizinhos da Estrada por ter pensado em organizar algo que honre o labor dos devanceiros, aqueles escritores que com maior ou menor fortuna, mas sempre dum jeito distinguido, tenhem aportado as suas luzes ao progresso da nossa fala, ao beneficio da nossa cultura. E mui provinciano, no pior sentido da palavra, ligar-se ficticiamente coas modas forasteiras. Onde quer que haja um sentido de dignidade verdadeiramente arraigado no coração, existe tamen o interesse de pôr de relevo o trabalho, o labor, o património artístico e cultural dos lugares onde nascemos, dos lugares onde vivemos. Nom é próprio dos presentes dias, que se medem com parâmetros universais, encerrarse parroquialmente na clausura do nosso recanto. Mas o mundo, o universo, a realidade cultural cosmopolita, nom é outra causa que um artificio sem sentido, sem sentimento e sem raigame, se nom se constitui coa soma das aportaçons que cada um fai ao labor geral, partindo nobremente, orgulhosamente, honradamente, decididamente, daquilo que lhe é próprio.

A nossa Terra nom conheceu en dejamais umha distribuiçom demográfica que permitisse a existênciam propriamente de grandes cidades. As cidades galegas que hoje excedem os cem mil habitantes, som cidades que fôrom apénas vilas ou aldeias em tempos relativamente recentes. Aquelas capitais do nosso país que desempenháron um papel cultural, histórico, político, económico de relevância durante a Idade Média, durante a Idade Moderna, e os alvors da Idade Contemporânea, eram cidades ou vilas pequenas. Nem Santiago de Compostela nem as cidades episcopais de Lugo, Ourense ou Tui, reuniam um número considerável de habitantes quando eram os centros, dispersos pero concatenados, da nossa vida colectiva. E quē diremos de cidades como Ferrol ou Vigo, que som de onte, que nasceron propriamente nos alvors do século passado, ou a fins do século dezoito, quando começo a Revoluçom Industrial, ou a transformaçom da nossa economia produziu novas fontes de riqueza? Ferrol era umha vila de marinheiros que se agrupavam ao redor da paróquia do Socorro, até que nos tempos dos primeiros Borbóns, descoberta a importânciam estratégica da baía, se converteu num centro importante de construção naval. E Vigo, até que do pequeno recinto amuralhado saiu o Arenal, a promoçom de activos industriais adicados à transformaçom dos elementos que o mar proporcionava, era também umha pequena vila.

Falo aos vizinhos da Estrada, que é um exemplo típico desta maneira de transformar-se o nosso país, nos seus núcleos urbanos. A Estrada é umha vila de onte também, e apenas era umha aldeia a princípios do século dezanove. A sua privilegiada situaçom itinerária, e as transformações que trouxo consigo a renovaçom dos meios de transporte, determinou que num cruce de caminhos aparecesse umha agrupaçom que foi prosperando e hoje é o formoso centro comarcal em que eu tenho agora a honra de dirigir-me a vós. Nom por primeira vez. Eu tenho falado na Estrada várias vezes, algumas mui recuadas no tempo, porque tenho já muitos anos, e antes da guerra visitei já a Estrada como orador, como conferencante. Neste sentido celebro muitíssimo que exista entre vós umha entidade cultural que esteja disposta a estudar as cousas da comar-

ca, porque como dixem no começo desta conferênciam, é realmente signo de aristocrâcia espiritual, é realmente signo de bom senso, de bom gosto, começar polo estudo amoroso, carinhoso, das cousas próprias, pola catalogação do nosso património artístico e cultural, e neste sentido colabore co maior entusiasmo, coa melhor boa fé, de coração, nesta evocaçom dos escritores estradenses que cultivaram a nossa fala, e que nadou ou na própria vila, que hoje é capital de município, ou em qualquer das cíquenta paróquias que este município, um dos mais extensos que Galiza compreende, aportáron algo importante ou nom importante, mas em todo o caso produto do patriotismo e da solidariedade, à literatura do País.

Mas, se cadda hai muitas pesoa que ignoram o volume desta aportaçom. Mas na nossa terra é característico do devir histórico-cultural que pequenos núcleos de povoação, pequenas vilas ou, às vezes, comarcas inteiramente rurais, dem grandes escritores às nossas letas: Rianjo, Celanova, Pontevedra, som vilas cujos nomes vam unidos indisolivelmente aos de figuras importantíssimas das nossas letas. E este é o caso também da comarca estradense que aportou à nossa literatura umha contribuiçom ainda nom valiosa no que realmente supom, de maneira inteiramente justa polos estudiosos da nossa literatura. Se cadda, teríamos que remontar-nos à Idade Média para registar as primeiras aportaçons desta terra às letas galegas. Por suposto, entom nom existia, com este nome ou com outro qualquer, apenas era umha aldeia, um lugar que ao nom contar coa rede viária com que hoje conta o município, com que hoje conta o País Galego, nom podia ter a civilização económica e cultural que logo cobrou. Nem sequer aparece nos antigos anais históricos da nossa terra o nome da Estrada. Nom existia, por suposto, umha distribuiçom provincial da terra galega e umha série de coutos e jurisdições formavam um conglomerado administrativo que proporcionava, sobre a base de comunidades municipais de terras sénhoriais ou abadengas, o substrato demográfico à vida do País.

Falava-se entom de Taveirós, da Terra de Taveirós. E esta Terra de Taveirós é o nome com que aparecem designados os possíveis primeiros escritores de ascendência directa ou indirecamente estradense, como diríamos hoje, que deixárom um calco da literatura do ocidente hispânico. «De Taveirós» é a denominaçom com que aparecem desig-

já nadados en territórios hoje, e tamen entom, portugueses, estavam estreitamente relacionados com Galiza, tinham terras, tinham bens, tinham obrigas tanto a umha banda como a outra banda do Minho, e concretamente estes irmãos Taveirós, Pai Soares e Pero Velho, estavam vinculados à casa dum magnate tam caracterizadamente galego como o Conde de Trastâmara. Em tempos de Afonso IX o Conde de Trastâmara, Rodrigo Gómez, era o patrom das casas dos Velhos de Taveirós, e esses dous irmãos, numha cançon, nunha discussão poética que se conserva, falam precisamente dum incidente galante ocorrido num jardim da casa do Conde de Taveirós, neto por certo do Conde de Trastâmara, neto por certo daquel Pedro Froilá que foi regente de Galiza em tempos de Gelmírez.

Possivelmente foi este Pai Soares de Taveirós, do que conservamos cantigas de amor e cantigas de amigo, a figura mais antiga da literatura relacionada com esta comarca. Mas como dixem, esta família deu outros trovadores. Entre eles o próprio irmão de Pai Soares: Pero Velho, e também um poeta posterior que leva o nome de outro poeta contemporâneo: Fernam Velho, que naturalmente o precede com muitos séculos de adianto. A esta mesma família pertence Frei Gonçalo Velho, já em época posterior, que ha ser o descobridor das ilhas dos Açores. De maneira que é umha família mui vinculada à vida do ocidente peninsular e mui ilustre polo que se refere à cultura literária.

Como nom desejo que nesta comemoraçom de escritores esteja ausente a voz deles mesmos, e todo se reduza a que escutemos a voz dos que imos falar deles, quer agora, como umha pausa dentro da minha exposição, ler um texto deste Pai Soares que é possivelmente, umha das manifestações da literatura relacionada coa terra em que eu falo agora, terra a que vós estades adscritos, mas antigas que se conhecem; nom porque nela se fale, por suposto, desta terra; é umha cançon de amor de tipo provençal, das mais antigas dos cancioneiros galegos-portugueses, seguramente de princípios do século XII e mostra umha grande perfeição que se revela no domínio da métrica e do paralelismo semântico, no paralelismo da significação quā aqui se emprega. Imos logo lê-la, empregando a fonética actual do galego e nom a fonética antiga, embora o léxico esteja esmaltado com palavras que hoje som em parte arcaicas.

*Como morreu quen nunca ben
ouve da ren que mais amou,
e quen viu quanto receou
d'ela, e foi morto por én:
Ay mia senhor, assi moir'eu!*

*Como morreu quen foi amar
quen lhe nunca quis ben fazer,
e de quen lhe fez Deus veer
de que foi morto con pesar:
Ay mia senhor, assi moir'eu!*

*Com'ome que ensandeceu,
senhor, con gran pesar que viu,
e non foi ledo nen dormiu
depois, mia senhor, e morreu:
ay mia senhor, assi moir'eu!*

Nace pois a poesia galega do autor relacionada algum jeito com esta comarca armada como Minerva de todas armas, porque evidentemente este texto revela um domínio da forma que supom umha longa preparaçom. Este texto atribuível a um autor relacionado seguramente com este país é umha joia dos cancioneiros que me parece que deve figurar em toda antologia, ainda que seja umha antologia oral como esta, relativa à literatura estradense.

Temos depois, por suposto, umha etapa de longos séculos em que a literatura galega cala. A nossa língua deixa de ser umha língua utilizada para a manifestaçom artística, e a língua

Por Ricardo Carvalho Calero

literária dos galegos entre os séculos XV e XIX é o castelhano. Chegamos a crer que a nossa língua serve para nos comunicar oralmente mas nom é umha língua a propósito para a escrita, e se escrevemos nela é por gala e bizarría, para contrastar precisamente um intento de utilizar como escrita a língua falada, que sempre será excepcional co uso habitual do castelhano como língua protocolária. Mas quando o rexur-dimento das nossas letas, como consequência do desenvolvimento do Romantismo, que projectava a sua atenção sobre o próprio de cada país, fai renascer, ainda que em circunstâncias precárias, o nosso idioma como idioma escrito, entom, como se indica no programa deste simpósio, hai umha importante contribuição às letras galegas de escritores desta comarca. E nom é que entre os séculos XV e XIX faltam totalmente os textos galegos escritos, mas, como dixem, só por exepçom se escreve em galego buscando a surpresa da utilização dumha língua que normalmente nom se utiliza para estes fins. Sem embargo, quando xurde o renascimento das letras galegas, ao redor dos anos meios do século pasado, como continuaçom dum interessante movimento erudito, de preocupação pola cultura galega, ainda que nom em geral de criaçom literária, representada polo

Pai Feijó, polo **Padre Sarmiento** especialmente, polo **Padre Sobreira**, por **Cornide**, quando xurde este renascimento romântico, romântico tardio, um renascimento tingido de realismo, hai umha figura da comarca que desempenha um papel fundamental, um papel chave nesse rexurdimento, nesse movimento de reivindicação e de restauraçom das letras galegas, que é Dom **Marcial Valhadares**. Marcial Valhadares, que no seu apelido regista já o deteriorio da nossa cultura porque Valhadares nom é a forma auténtica, nom é a forma legítima do topónimo. Tem umha projecção muito importante nos primeiros momentos do rexurdimento das nossas letas. No «Álbum da Caridad», onde se recolle por Dom **António de la Iglesia** umha antologia de poetas da época, aparece já Dom Marcial Valhadares mais velho de idade que Rosalia. Aparece com poesias que algum dia se reunirão num volume porque se está descobrindo constantemente novas peças de Dom Marcial, publicadas às vezes em revistas hoje pouco conhecidas. A doutora **Aurora Marco** que está presente, especialista em trabalhos sobre a literatura desta família, dispõe dum repertório importante que acrescenta diversas peças às tradicionalmente conhecidas. E Dom Marcial Valhadares, figura de enorme simpatia, depois dumha breve etapa em que actua como funcionário administrativo, vai encerrar-se no seu paço de Vilancosta, e vai consagrar a sua vida de solteiro ao trabalho pola cultura galega, trabalho em solitário, trabalho isolado, porque lhe abonda co paraíso do vale em que se assenta Berres. Dom Marcial Valhadares vai ser um poeta merecedor de que se sublinhe o seu relevo com mais carinho e com mais justiça do que se tem feito até agora. E um poeta que se nom existisse Rosalia seria considerado um poeta mui notável, porque algumas qualidades da sua poesia anunciam a

Rosalia dos Cantares. Recordemos aquelas composições de tipo costumista, por exemplo *A castanheira em Santiago* cheas de graça, em que a língua flui de maneira espontânea, coa riqueza léxica que caracteriza o seu autor, que o é também dum dicionário, primeiro dicionário importante da língua galega, e dumha gramática, publicada postumamente, pero que tem também o seu interesse, se bem naturalmente nom podemos pedir a aquele afeiçoados do século XIX que tenha da evoluçom das línguas e da selecção do léxico os

Confrarretranca

CULTURA

mesmos conceitos que os filólogos românicos de hoje. Mas Dom Marcial Valhadares ocupa um lugar histórico muito importante dentro da literatura galega porque foi o autor do primeiro romance, é dizer, da primeira novela longa, se queremos empregar a expressão castelhana, que se escreveu na nossa fala. Esta novela, este romance, *Maxina ou a filha espírea*, que prescindindo do seu carácter mais ou menos folhetinesco, é uma novela de tipo romântico contemporâneo, é interessante por dous conceitos: em primeiro termo pola enorme riqueza de léxico que maneja Dom Marcial; em segundo termo porque é uma exaltação da comarca da Ulha, e está tam ligada a estas terras, nom estritamente às terras da Estrada, às terras de Berres, senon a todo o vale da Ulha, a todo o itinerário entre Vilancosta e Santiago, que é um produto entranhavelmente local ao mesmo tempo que abriu uma nova rota no caminho das letras galegas porque é a primeira novela longa, o primeiro romance propriamente dito, empregando esta palavra no sentido em que se emprega o francês *roman*, o italiano *romanzo*, (somento o castelhano reserva o nome de novela para esta classe de narrativa), que se elabora dentro da nossa literatura, na que ocupa pois um posto fundamental. O carinho com que Dom Marcial Valhadares contemplava o seu país se revela, por exemplo, nas linhas que vou ler, segun-
da peça desta breve antologia, e que som introduçom a uma breve descriçom da romaria celebrada no Pico Sagro. Eu tenho ouvido a **Otero Pedraio**, na Estrada, ao melhor neste mesmo local, nom me lembro, dizer numha dessas construções audazes, típicas do nosso grande mestre, que o protagonista de *Maxina* nom era neminha das personagens masculinas ou femininas que por ela transcorrem, que era uma entidade como petrual, geológica: o Pico Sagro. É uma fantasia, daquelas às que nos tinha afeiçado Dom Ramom, mas contém uma parte de verdade, efectivamente: desenvolvem-se acontecimentos fundamentais desta novela ao pé do Pico Sagro ou no cume do Pico Sagro. Vejamos como com grande carinho e com grande riqueza léxica, Dom Marcial nos introduce nesta paisagem, que podemos contemplar, que temos contemplado na nossa viagem de Santiago à Estrada, coa emoção com que todo santiagués ou habitante de Santiago contempla o Pico Sagro ao sair para a Estrada, ou ao sair cara Ourense polo Castinheirinho, já que dentro da cidade é realmente difícil ver o Pico Sagro, apesar da sua altura.

Corria o ano 1866. Era unha mañán de maio. Empezaba a esclarecer, e ladran-
do os cans nas eiras, daban a xente que pasaba polas congostras. Cantaban xa o millán-garrido, a bubeira e o cuco nas car-
balleiras, o merlo e o reiseñor nos salgueirais, o paspallás entre os centeos, e os xilgarose carriçós, os chincheiros e sirinx desfazian-se nos eidos mirando cada un prô seu amor, que ali os ovíños no níxaro empolabá, e adozando todos en concerto vário traballos prelúdio de maternidá. Era o dia vintesete, dia de ro-
mería no pico Sagro e, subindo a aquela altura de dous mil cento trinta e oito pés sobre o nível do mar, altura onde segun-
lendas e tradicions do país habitaron antiguos mouros e disque algun habita-
aíndia; onde en novecentos catorce fundou o obispo Dom Sisnando menestério de benitos; onde en mil oitocentos trinta e un o arzobispo compostelano Fr. Rafael Veles mandou pofer, e en primeiro de No-
vembre daquel ano puxo-se no curuto mismo, unha gran crus de pao pra que os pasaxeiro-la adoraran, feita astelas por un raio o sábado de Ramos de mil oitocentos trinta e seis; rubindo por aquel monte cuberto de carrouchiñas frolidas, queiroas e recedentes tomelos, acudian de muitos lados, por diferentes carreiros, devotos que iban a visitar ó santo San Sebastián, alguns hasta con ofrendas, to-
dos a rezar-lle, a oír-lle misas na sua solitária ermita, único que hoxe se ve ali, pousado coma unha pombiña blanca ó pé da cresta.

Era, enfin, o Domingo derradeiro do

mes dito, e Otília con sua nai e Adria saía de Santiago a fin de tomá-la costa pola fresca ó oí-la misa ofrecida.

Esta página, como outras páginas descriptivas de análogo feito, pom de manifesto a riqueza idiomática de Dom Marcial, junto co garimoso espírito de comunhom coa terra em que vivia, que fai ainda de *Maxina*, novela folhetinesca que responde a cânones já caducados, un texto ainda entranhavelmente agradável para todo leitor galego, e nom digamos para todo leitor das terras da Ulha.

Mas como som consciente de que o tempo que roi os mármores e morde os bronzes, me exige brevidade no desempenho da minha função de conferente, nom me detengo mais em falar de señor de Vilancosta e fago unha simples referéncia aos irmãos deste petrólio, especialmente a Avelina, que é também umha figura importante, ainda que modesta, dentro da poesia feminina galega. De todos os jeitos, nom quero despedir-me de Dom Marcial sem recordar curiosamente, algumas passagens da sua obra *Maxina* lembram passagens de obras da literatura universal como *Audia de Terencio* ou como a *Marquesa de O*, de *Heinrich von Kleist*. Hai também nesta novela umha mulher que tem um neno cujo pai ignora. No teatro de San-

rante a sua vida do ponto de vista literário por ser um escritor satírico ou festivo, um escritor de costumes, cheo de graça mas que se situava nun nível popular que limitava já voluntariamente a sua repercusso artística. Este home foi, como digo, especialmente conhecido no campo literário, polos seus relatos breves, polos seus contos, onde pinta o labrego nom ainda com aquela profundidade de lapis e de colorido que vai xurdir da paleta literária dum Castelao e que está já em certo modo anunciada por alguns contos de **Labarta Posse**. Garcia Barros mantem-se no tipo de relato costumista rural tipicamente decimonónico, mas já nestes contos ainda quando reproduze temas como o relativo a Roque Peneco, que foram tratados por Lamas Carvajal no seu Xan Bercellao, e que em realidade reproduzem um tema literário que se atopa nos contos de «As mil e umha noites», e foi também objecto dum relato incluído em «Los Cigarrales de Toledo» de **Tirso de Molina**, «Los tres maridos burlados», Dom Manuel Garcia Barros nestes textos nom avança sobre a literatura de tipo decimonónico, representada na prosa narrativa por um Lamas Carvajal, principalmente, ou polos demais escritores da escola ourensana, como por exemplo

supom tratar de imitar dentro da nossa literatura, as literaturas alheias. Ningém mais oposto ca mim, que o modesto professor que vos fala, a que nos encerramos e que nos isolamos num recanto, como se nom fôssemos parte do mundo circundante, mas hai que comunicar-se cos demais, mantendo a nossa personalidade, nesse sentido este home, um simples, um humilde mestre, de mentalidade que parecia semelhante à dos labregos que o rodeavam, este home revelou nesta obra unha concepción do mundo, unha visom das cousas que constituem o seu entorno dumha sinceridade, dumha virilidade, dumha grandeza humilde, que fam que este livro nom poda ser lido sem emoção por ningum que sinta o que significou para nós todo esse desenvolvimento da vida económica e da vida literária do mundo rural durante o século dezanove. Um rapaz que vive a sua infância a meados do século passado, nos vai relatar ainda que através dumha terceira persoa, cenas da existência própria e da existência dos que o rodeam. As *Aventuras de Alberte Quiñoi*, publicadas em 1972, quando já nom era deste mundo o seu autor, é um tesouro, é um repositório de formas de vida já caducadas pero que vivem de algum jeito en nós, porque nós somos os filhos ou os netos daqueles Albertes Quiñois que viviam na época em que os retratou com mao mestra na sua singeleza Dom Manuel Garcia Barros. Som estas de Alberte Quiñoi, ainda que relatadas em terceira persoa, como umhas memórias dum neno labrego, pero um neno labrego que ainda nom é o neño labrego que vamos conhecer mais adiante, que ainda nom se abriu a doutrinas sociais e políticas que poden supor unha aportación de pontos de vista nados em outras terras a solucionar dos problemas do nosso campo. E um neno que na adolescência, quando remata o texto, nos revela como se desenvolve espontaneamente, sem mais contactos nem influências que as do ambiente, unha vida que vai desenrolando passeinamente e que espella a vida da propia Galiza rural daquele tempo. Hai neste relato páginas extraordinariamente eficaces para pintar essa realidade galega, e, para rematar esta antologia, vou ler um anaco em que se nos conta a chegada a Compostela dum grupo de persoas que partindo de Pousada, partindo das terras de Berres, por primeira vez para os nenos que acompañan aos maiores, visitam a grande cidade do Apóstolo.

Sai da sua casa mui cedo, ainda antes da saída do sol, a pequena tropa. Passa o río, que é unha corrente que desaparece, como importantíssima, e finalmente alviscam as torres de Compostela. Pasaron a Ponte Pedriza. Lourenzo foilles amostrando as panaderías a onde iba o panadeiro da parroquia a buscar o pantrigo pra vender nas festas e nas feiras, andando a pé coa cesta na cabeça as catro légoas que distaban. Viron mesóns a unha banda e outra, con argolas de ferro nas paredes e sentadouros de pedra polos frentes. Xunto a unha caseta de madeira estaban uns homes con chuzos de ferro nas mans, que cacheaban á xente denantes de deixala pasar. Seguiron. Rúas anchas, das que caían outras estreitas coma calexons. Muita xente a camiñar en todas direcções. Casas ben feitas con balcons de ferro, uns por riba dos outros, e xente niles mirando a rúa. Postes de ferro, coma torneados, con faroles grandes na cima. Coches de dous e de catro cabalos, uns que pasaban, outros parados. Tendas de todo canto pode haber, con mostradores ateigados de cousas mui bonitas. Señoritas de bimba e de chistera paseando mui tesos, zarandeando o bastón. Señoritas mui paquetes, que miraban con certo aquel ós aldeáns. Señoritas de todas as feituras, unhas con pelo posto en estriga, outras de sombreiro con prumas e ramallos, coma os que viran nas mascaras; algunas de polisón o rabo arrastro, coma a «Lola» que cantara o Lucas. Xentes da montaña, seguramente de alá de onde viñan os caseiros. E cregos, muitos cregos, unha cheísima de cregos...

Esta descoberta de Compostela por un rapazinho novo, que continua, e é mágoa, que nom podamos ler íntegra, a passage, é unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágoa também que nom poda falar doutras figuras literárias nadas nesta terra, ou com ela relacionadas, e que na vida fôrom amigos meus, é o caso de **Cavada Vázquez**, ao se le hagase a Compostela por unha página das mais formosas dentro da nossa literatura descriptiva desde os começos do renascimento até os nossos tempos. Compre-me rematar, e é mágo

O que ocorre no estranxeiro

A mafia do diaño Montoya

Ramiro
Sánchez
García

O gardar cousas ten o inconvinte de non dispor de moito sitio, pero ten a ventaxa de que sempre atopas o que buscas. Eu teño a manía ou o hobby de gardar todo o que cae nas miñas mans. E, mira por onde, o outro día atopei un relato italiano dunha época xa remota, pero que me resultou familiar e, dada esa coincidencia, pasó a contar deseguido.

Como ocorría nos debuxos animados de Marco, « nun pobo italiano...» que se coñecía polo nome de *Viáttolo*, por aquello de que fora un camiño importante na Sicilia existía un diaño chamado *Montoya*, que era coñecido no seu pobo polas falcaturadas, que, de cotío, facía. Non vivía no pobo, senón en *Oliveira*, que era un sitio onde, noutro tempo, había moitas *olivas*, pero o centro das súas actividades comerciais era en *Viáttolo*.

No pobo, segundo conta o cronista oficial da vila, un tal *Cordini*, pois daquela xa existía algo así como o Diario Oficial, había unha Cámara de Goberno, presidida por unha muller, agarímosamente coñecida por *Gelvita*, coa que o diaño xa tivera as súas diferencias ideolóxicas e encontronazos persoais.

Ocorréuselle a *Gelvita*, durante o seu mandato, facer unha reestructuración urbanística da vila, xa que daquela parece que estaba de moda e como *Montoya* tiña un negocio no pobo adicado as cuestións urbanísticas, empezou a escudriñar nos seus miolos para estudia-lo xeito de sacar boa tallada do asunto, xa que tiña claro que con el podía enche-lo peto para o futuro. Axudouse tamén das súas experiencias neste tipo de artimañas, pois, noutra época, xa estivera precisamente na Cámara de Goberno levando estes asuntos.

Pensou o diaño que mellor era face-las américas desde dentro ca desde fóra e artellou a maneira de facelo sen que se notaran as súas intencións. Para iso contou coa axuda incondicional dun familiar seu, chamado *Campuzali*, a quem chegou a converter no seu socio, áinda que este aspecto sempre fora desmentido. Entre os dous tramaron a conspiración contra *Gelvita* e así mataban dous paxaros dun tiro. Por unha banda vingábanse -actitude moi dada en Sicilia- da Rexidora e por outra conquérían o seu principal obxectivo, que era sacar tallada da actividade urbanística desde dentro.

O asunto estaba claro e, segundo conta o cronista oficial de *Viáttolo*, non querían da-la cara, xa que logo, poderían descubrilo. Argallaron, entonces, o buscar unha cabeza de turco para que enmascarase as súas intencións. Para iso repassaron os nomes más importantes da Vila e atoparon un industrial moi traballador, chamado *Casona*, alonxado facía tempo do mundo político e social de *Viáttolo*, e que conquerira unha grande empresa a base de traballo persoal, áinda que, conta o cronista oficial, no seu pasado comercial tivera pasos algo escuros.

A estratexia xa estaba montada e o *Montoya* invertiu moito diñeiro na campaña, coa intención de sacarle bo rendemento económico á corta e á larga.

Consultorio

Alcaldose

Doutor Mento

As alcaldoses constitúen un amplio grupo sindrómico que inclúen un número PI de entidades clínicas caracterizadas polo feito común de afectar a un grupo homoxéneo e definido da poboación e por ter unhas manifestacións clínicas que inclúen en moitos casos poltronismo, desfachatez e falacia.

Para algúns autores, a orixe da enfermidade hai que situalo nunha infección por un xerme oportunista, tal vez un virus lento, que afectaría ás estruturas profundas, inhibindo a única neurona dos pacientes afectos; na maioría dos casos prodúcese tamén un cadro de orquites (inflamación testicular), áinda que non está claro por que esta afección non se manifesta no 100% dos casos. Puidera tratarse dunha sensibilidade particular de determinadas persoas ou puidera deberse a algún factor ambiental dubidoso; algún autor asegura que nestes casos a ausencia de orquites debese a que moitos alcaldósicos non teñen testículos que se poidan inflamar.

Caracteristicamente, a alcaldoses cursa en xermolos. Periodicamente xermolan alcaldósicos por doquier, como na primavera (ou incluso a principios do verán) xermolan as margaridas; na maioría dos casos os xermolos non remiten senón que se suman aos previos, co cal cada vez hai más ou cada vez é más frecuente que a mesma persoa sufra repetidos ataques (cada catro anos máis ou menos).

Un punto conflictivo na comprensión da entidade estudiada constitúe o feito coñecido, pero non suficientemente explicado, da adicción que estes individuos teñen ás prendas con petos amplos; cada vez que un destes pacientes se desenvolve nun determinado contexto, automática e invariablemente pónense unha prenda ampla de petos. Se por un casual non dispoñen nese momento dunha prenda de tales características, inician de inmediato un síndrome de abstinencia difícilmente reversible ata que conseguén enfundarse unha chaquetá de grandes petos.

Na literatura hai rexistrado un caso excepcional de trastorno mental transitorio secundario a esta complicación, no curso da cal o suxeito presentou a demisión.

O tratamento é desalentador e o prognóstico adoita ser infausto, salvándose de sufrir este cadro únicamente as persoas nas que desbordan as virtudes da serenidade e honradez.

Contrarretranca

Periódico Estradense Mensual

Edita:

Asociación Cultural "A Estrada"

Endereço

Praza da Farola, 1, 1º

36680 - A Estrada

Tlf. 57 10 51

Deseño e Maquetación

Edicións Fouce (SAC S.L.)

Depósito Legal

C-767/90

Contrarretranca non se identifica necesariamente coas opiniões vertidas polos seus colaboradores. As páxinas ofrecidas aos partidos políticos son realizadas segundo o criterio e gosto destes. Abrimos tamén as nosas páxinas a todos aqueles cidadáns, ou asociacións que queira expresarse. Para o cal lles pregamos nos remitan cartas adecuadas pola extensión para figurar nestas páxinas.

PRETENDEMOS
SER UNHA
PUBLICACIÓN
INTERACTIVA

Pastelería

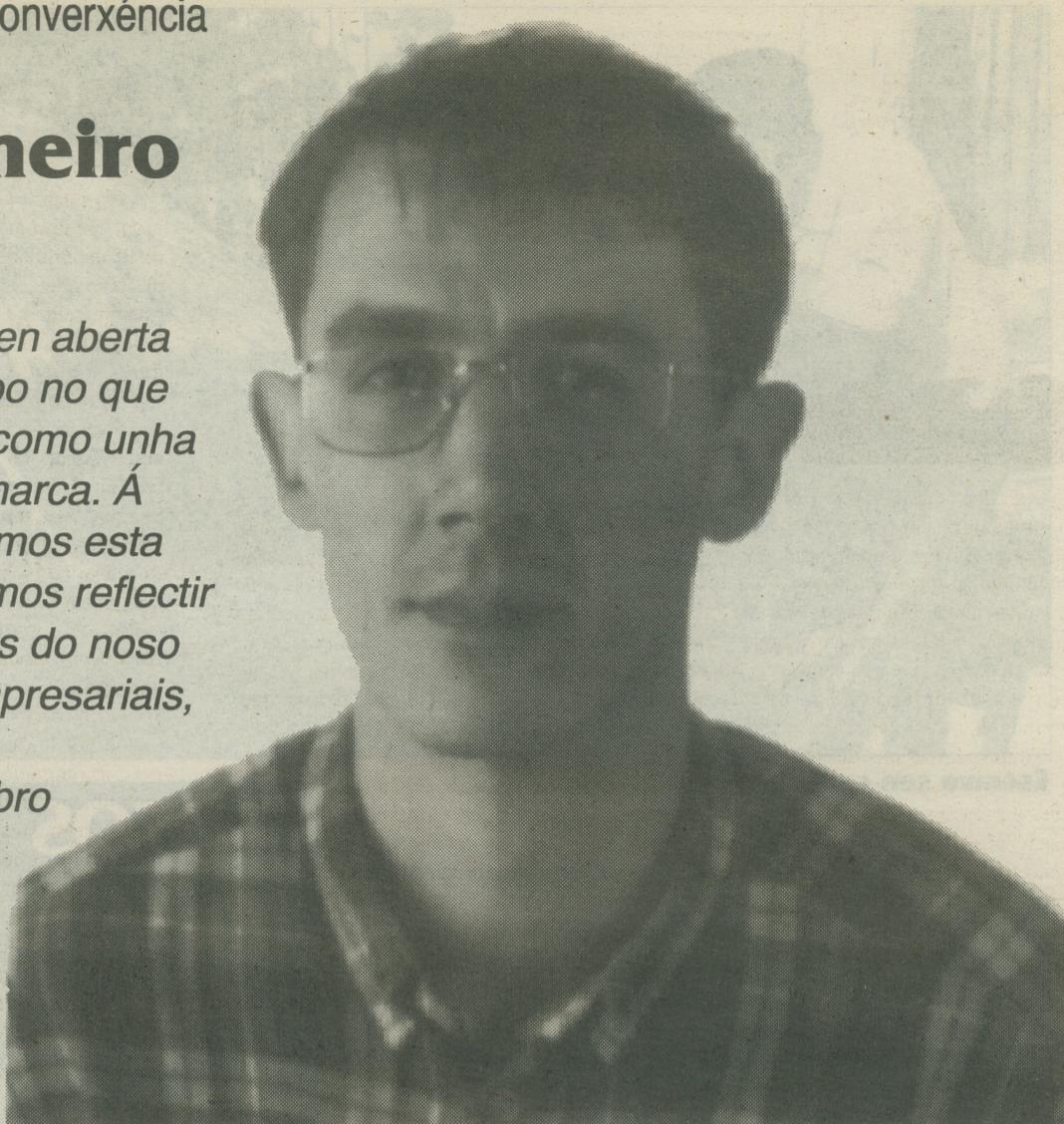
Avda. Benito Vigo - A Estrada

Telf. 57 15 02

Gabriel Díaz, responsable comarcal da Converxéncia Intersindical Galega

Aspiramos ao primeiro posto en Galicia

A Confederación Intersindical Galega ten aberta a súa oficina desde hai tres anos, tempo no que o sindicato nacionalista se consolidou como unha das principais opcións sindicais na comarca. Á vista das Eleccións Sindicais comenzamos esta sección de economía, na cal pretendemos reflectir a opinión dos diferentes axentes sociais do noso Concello (sindicatos, organizacións empresariais, etc...) con Gabriel Díaz Sueiro, que é responsable Comarcal da CIG, e membro da executiva Nacional da Construcción e Madeira (FCM-CIG) danos a visión sobre este e outros temas de interese socio-laboral.

¿Cal é a valoración que fai vostede destes tres anos de traballo na comarca?

En principio a valoración dese o noso punto de vista sería moi positiva. Pensemos que con anterioridade ao ano 91 na Comarca o traballo e a presencia diaria a nivel sindical era case nula, e restrinxida basicamente aos procesos de eleccións sindicais. Hoxe a CIG é referencia obrigada, sobre todo nos sectores más significativos da nosa zona, construcción, madeira e metal. Onde, como é lóxico, empeñámos máis tempo e traballo. Encabezamos varios procesos de negociación colectiva que con anterioridade estaban aletargados, por díci-lo de algúns xeito, como é o caso da Carpintería, na que a nosa Comarca, nomeadamente A Estrada, ten moi tanto que dicir, polo seu peso a nivel provincial; e polo menos conseguimos que tanto empresarios como traballadores tiveran o

papel protagonista que lles corresponde.

É de destacar tamén o traballo da nosa asesoría xurídico-laboral que non parou en todo este tempo; os asesores, graduados sociais e avogados da CIG, conforman sen dubida a mellor equipa do norte da provincia, como proban os centos de casos resoltos satisfactoriamente nun 90%. Non todos poden dicir o mesmo.

¿Como se afronta logo o vindeiro proceso electoral?

De feito xa está en marcha. A verdade é que con moito optimismo, eu non teño ningunha dubida de que alcanzaremos uns extraordinarios resultados, pois os traballadores e traballadoras da Estrada, darán recoñecemento ao noso traballo nese tempo. Non é como se aparecesemos de súpito agora que hai eleccións a pedírlas o voto. E este optimismo trasladoo a nivel nacional. Agardamos alcan-

zar un primeiro posto en Galicia, de feito a CIG xa é Sindicato Representativo a nivel do Estado desde hai moito tempo. Ademais, o proceso de unificación das dúas centrais que formabamos a CIG como coalición, CXTG e INTG, rematado en marzo deste ano, abre ao sindicalismo nacionalista un grande futuro inmediato.

¿Que pensa da dicotomía entre sindicato de servicios e sindicato reivindicativo?

Creo que esa é unha falsa dicotomía, porque ademais de enfrentar os problemas colectivos dos traballadores reivindicando melloras globais para o conxunto, hai que día a día afrontar tamén problemas concretos que lle xorden a cada individuo, e que precisan dun asesoramento e apoio permanente. O sindicalismo debe ser un labor social moi amplio. Nós na CIG ocupámosnos tamén da marxinalidade social, inmigrantes

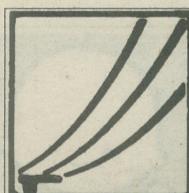
e emigrantes, muller, os problemas da mocidade..., temos un traballo diario en prol do benestar social do conxunto dos ciudadáns, sen descoidar os servicios a cada afiliado en particular que ten unha problemática específica que resolver.

¿Non cre que hoxe o sindicalismo hoxe sufre un certo desprestixio como ocorre coa política?

Home, pois, desde logo, a visita dos últimos acontecementos utilizouse unha actuación dun sindicato en concreto para atacar a todo o sindicalismo en xeral. Do mesmo xeito que non todos os políticos son iguais, non todos os sindicatos son iguais; a nós que nos xulguen polo noso traballo. Desde logo nós podemos ir coa cabeza ben alta, dígoo así de claro. Eses intentos de querernos pringar a todos por parte dealgún grupos de poder, cando menos, non é honesto.

¿Cal é a vosa oferta diferenciada a respecto das outras centrais sindicais?

Eu Téñoo ben claro, somos a única central netamente galega do país e o noso interese polo mundo do traballo en galicia esta fora de toda dubida. Tanto UGT como CCOO teñen moita España para competir entre eles. Nos nunca nos veremos na situación de decidirmos entre os intereses de Galicia e outros calquera. A situación laboral en Galicia non é igual ao de outras zonas industrializadas do Estado, para traballar sindicalmente en Galicia hai que ter os pes na terra. Nos somos nacionalistas, é dicir, antepoñemos o desenrollo económico do noso país, e os intereses de Galicia por riba de calquera outra consideración. Cando xogan o Celta e o Madrid, nós temos moi claro a quen temos que ir aplaudir.

 INSELE, S.L.
MONTAXES E INSTALACIONES ELECTRICAS
Telf. 986/ 57 21 41 - Fax 986/ 57 30 18
Ctras. Ouzande, 16 - B 36681 A Estrada
(P o n t e v e d r a)

IMPRENTA
TALLE
GRAFICO
G D G
Grafideza, s.l.
Avda. Benito Vigo, 129 Baixo · Telf. 986-57 38 52 · 36680 A Estrada

Escravo sen cadeas

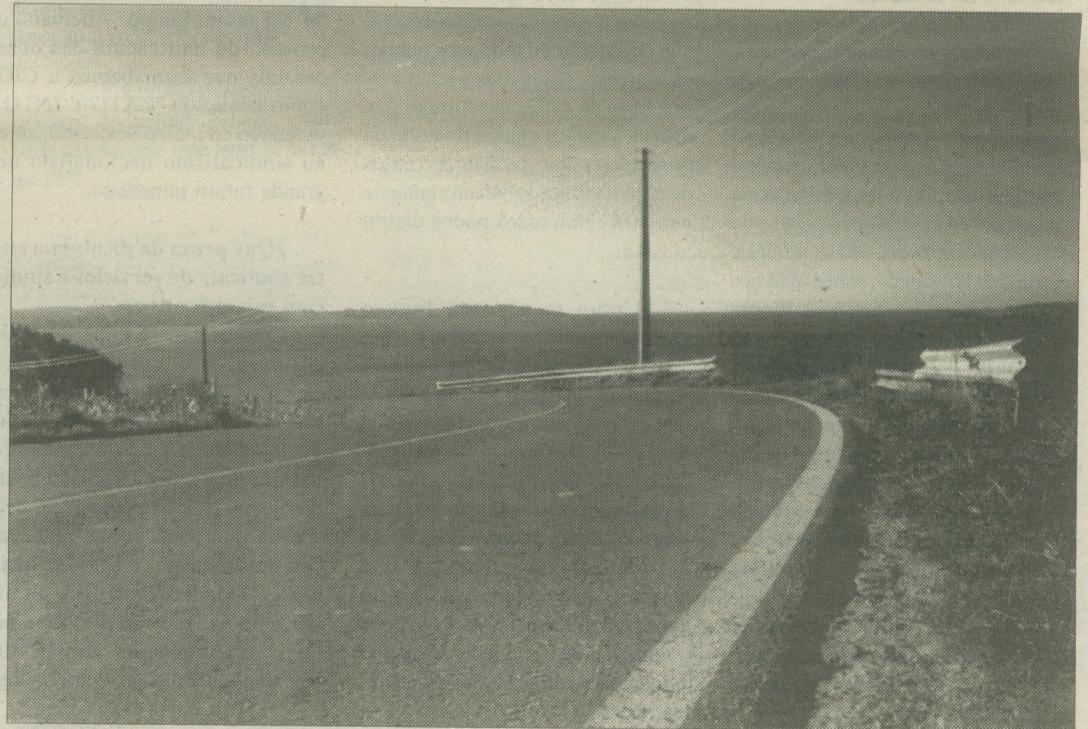
O galo no poleiro

FOTOS
Marcelo
Vidal
García

Estrada a ningures

Coas raíces no ceo

Avda. Benito Vigo, 14
Tlf. e Fax: 57 31 32
A Estrada

VIDEO RUTA

Copias de cintas de video en todos os sistemas
Copias de películas en super 8 a video
Venta e aluguer de películas de video
Venta de compact disc
Venta de Tv., Videos, Cámaras, etc..Mitsubishi
Reportaxes en video profesional
Montaxes de películas caseiras (titulacións...)
Servicio de Fax (recepción e envio)
Servicio de fotocopias
Venta de máquinaria de oficina Canon
(copiadoras, fax, calculadoras, etc.)
Aluguer de cámaras de video

Avda. Benito Vigo, 29
Tel. (986) 57 31 46

No libro *Festas gastronómicas de Galicia* de Mariano García e Fina Casalderrey reflíctese perfectamente a esencia desta festa: *No reconfortante marco da praia fluvial do río Liñares, na vila da Estrada, poñíase en marcha no ano 1992 a Festa da Carne.* A idea de tal evento parte da Asociación Gastronómica da Estrada cuns obxectivos moi claros: levar a cabo, entre outras, unha actividade de promoción dos produtos de calidade, e instituir na Estrada e bisbarra un festival de música tradicional.

Hoxe a Festa da Carne é un referente das festas gastronómicas galegas, e cada ano asisten máis persoas desde todos os recantos do país. Aínda que o Concello lle resta importancia (concedelle unha subvención de 50.000 pts. a unha Festa presupostada nuns 5 millóns), hoxe A Estrada ten un nome asociado ao da Carne de calidade, e a boa cociña de produtos autóctonos.

O 9 e 10 de xullo deste ano celebrouse a terceira edición desta festa, contando como pregoeiro co popular locutor Sr Paco (Carlos Blanco), e os grupos musicais Luar na lubre, Nordés, Froitos do Deza, Banda de Gaitas de Cea, e Tequexeteldere. Polos escenarios da Praia Fluvial da Sociedade Deportiva «Río Ulla» pasaron os máis relevantes grupos da música folk galega e mesmo doutros países.

Degostaronse 500 quilos de carne, correspondentes a catro tenreira, asadas co coiro e servidas en prato artesán de madeira, acompañadas de queixo da Estrada con mel, pan e viño de denominación de orixe Valdeorras etiquetado para a ocasión.

A Festa da Carne xa está consolidada

OFI TENDAS

- OS MELLORES PREZOS
- O MELLOR SERVICIO
- AS MELLORES MARCAS

TODO PARA OFICINA EN

EQUIPAMENTO INTEGRAL DE OFICINAS
INFORMATIZACION DE EMPRESAS
MANTEMENTO
ORDENADORES
ACCESORIOS

MATERIAL DE OFICINA
MOBILIARIO
INFORMATICA
PROGRAMACION
CONSUMIBLES

A ESTRADA

Exposición e oficinas
R/San Pelayo 21, Baixo
Tel. 57.32.16

LALIN

Delegación
R/Wenceslao Calvo Garra, 5 entchan.
Tel. 78.39.88

OFI TENDAS

do Grupo

LANZATE!

Rafting
Barranquismo
Puenting
Rappel
Piragüismo
Hidro Patin

Escolas Náuticas Itinerantes
Rotas en piragua e a Remo
Senderismo
Cursos de motonáutica, natación,
piragüismo, etc...
Excursiones

TURNAUGA

Avda. Ponteareas, 31 - 3º □ A Estrada

Telf. 57 16 04

Tlf. Móvil 908 981716

Oferta deportiva para esta tempada na Estrada

O «noso Deportivo» a consolidarse

O C.D. Estradense tentará non pasar apuros e manterse o máis arriba posible na Terceira División do fútbol español. O comezo de liga prevé unha posición cómoda ao final da mesma. O equipo está en plan de renovación buscando más incorporacións locais, facéndoo dun xeito moderado para non correr riscos. Ten para esta tarefa a Chedas, un técnico que gosta da canteira, varios xuvenís entranan, alomenos, un día á semana co primeiro equipo. O aspecto económico é o punto negativo, nas bancadas non se ve moita xente, esa é a verdade. Esperemos que esa renovación da que falamos, xunto coa calidade do xogo ofrecido polo noso equipo anime aos afeccionados a asistirem en máis grande número os domingos pola tarde ao campo de A Baiuca.

O Sporting, en Figueroa

O noso segundo equipo de fútbol máis representativo do concello por se-lo que milita en superior categoría despois do Estradense, é o Sporting, que milita na Segunda Categoría Rexional. Este equipo, cunha importante infraestrutura de fútbol base detrás, reparte os seus partidos entre os sábados e os domingos en Figueroa; haberá que estar atentos aos carteis anunciadores dos partidos. Este equipo combina xogadores xa expertos con novas incorporacións procedentes da súa coidada canteira.

O mundo da Terceira Rexional

Nesta categoría de fútbol aparecen varios equipos estradenses: Taberíos, Vea, Calobre, Berres e Estudiantil. A proliferación de equipos do concello fan emocionante esta categoría pola rivalidade das confrontacións entre uns e outros. Cabe destacar xa o fortísimo arranque de liga do Vea.

Así coma o Estradense e o Sporting, varios destes equipos teñen distintas categorías de fútbol base, dende alevín ata xuvenís.

O baloncesto estradense depende este ano da F.D.M.

Nesta tempada o baloncesto sepárase do C.D. Estradense e pasa a depender da Escola Deportiva Municipal. Formouse unha nova directiva entre todos aspiran a acadar os éxitos da pasada tempada. Contarán cos equipos senior, na primeira categoría autonómica, superior e cadete, así como un equipo sub-22.

A oferta deportiva non remata aquí

A tempada traenos tamén competicións de balonmán en distintas categorías, fútbol de veteranos, fútbol-sala, automobilismo, etc. Moita xente esperará con ansiedade as épocadas de caza e pesca. E para quen non

poida ou non goste de practicar estes deportes más ou menos regados, e non queira ser un mero espectador, quedalle o recurso de botar unhas suaves carreirñas diárias ou cada certo tempo, ou montar en bicicleta, tendo eso sí moito coidado, ou ben pasear, que non está nada mal.

Pacto de difícil comprensión

O que debería ser normal, un pacto de boas relacións e colaboracións entre os equipos de fútbol do concello (todos) e o C.D. Estradense vense de iniciar cun sorprendente pacto entre o Estradense e só o Calobre.

A redacción do acordo foille proposto polo Calobre ao C.D. Estradense quen introduciu algunas mínimas consideracións, que non modificaron sustanciais.

Nel vense a decir :

1. A nivel senior o Calobre deixará ir para o Estradense aos xogadores que éste estime necesarios.

2. A nivel de fútbol-base será o Estradense quen deixa ir aos rapaces que o Calobre queira, alegando que ten equipos de cadetes e xuvenís en categoría superior. Objetivamente parece comprensible. Pero... Vexamos sendas consideracións a cada punto do tratado; con respecto ao punto 1, ¿que equipo de Terceira Rexional impediría aos seus xogadores promocionar a un equipo de superior categoría? Parece razonable que non sendo profesionais, os xogadores teñan moito que dicir con respecto a onde queiran xogar. Polo que este punto é unha perogrullada. Con respecto ao punto 2, os rapaces e os seus pais terán que ter poder de decisión de en onde lle convirá xogar; así pois este punto tamén sobra no acordo. Tal como está a situación ambos clubes deben ofertar os seus equipos de fútbol base, ao igual que outras entidades, e os rapaces optar por xogar onde lles conveña, onde máis aprendan, onde mellor os coiden, onde teñan maior proxección, sen máis acordos.

Por outro lado ambos clubes non comparten a mesma filosofía para equipos de fútbol base.

O Estradense e o Sporting, citando só aos dous equipos más representativos do concello teñen equipos de fútbol base para formar persoas e promocionar xogadores cunha formación integral, onde as victorias non sexan o obxectivo final, senón o resultado do traballo e o esforzo.

O Calobre, non. A filosofía do Calobre encanto ao fútbol base é só a victoria; e a proba está en que cando non ten un equipo para gañar o responsable dos equipos fai trampas. Cando algún dos seus equipos non queda campión, nos partidos que xoga non son estrañas as alineacións indebidas.

¿Interésalle ao C.D. Estradense formar aos seus xogadores con esa filosofía e ese responsable? Este acordo só tería razón de

Primeiros equipos do Estradense, nos seus inicios o balonmán encandilaba á afeción

ser se desaparecen as categorías inferiores do Estradense e pasa a ser filial o Calobre, e desaparece o equipo senior do Calobre en favor do Taberíos que hoxe en día é filial do Estradense, tendo xente cualificada para dirixir todos esos equipos filiales. E chegado a este punto o Sporting tería moito que dicir por te-la escola de fútbol mellor montada e un equipo senior en superir categoría ao Calobre e ao Taberíos.

¿Por que agora? Na tempada 90-91, os xuvenís adestrados por Urbano acadan o título de liga. Para xoga-la promoción de ascenso pediulle colaboración ao Calobre este negoulla.

Na tempada 93-94, os xuvenís do Estradense dirixidos por Piñeiro puideron acadar de novo o título de liga, dependían só de si mesmos. Por entón o Calobre contaba cun equipo na liga galega e outro na territorial, pois ben, fixo a alianza indebida na liga galega. O partido entre ambos rematou en empate. O Estradense non ascendeu e o Lalín aproveitou ese empate para proclamar-se campión e logo ascender. Sácase en limpo a indisposición do Calobre para a colaboración. Por iso é estranxo que sexa o Calobre o que agora propóna este acordo e ainda máis que o Estradense o acepte. Parece un trato, pero pode haber algo máis. Todo se saberá no seu tempo, Sres. Dono e Varela.

O balonman estradense, coa illusión de ascender

O balonman é un deporte que arraigou facilmente na Estrada. Dende os seus inicios tivo un bo seguimento, quizais máis do que ten agora.

Para a tempada 94-95 o C. Balonmán estradense conta cun presupuesto de 350.000 pts. para manter a un só equipo na Segunda Categoría Territorial. O equipo está integramente subvencionado polo Exmo. Concello de A Estrada.

A directiva actual está integrada por: Presidenta: Dna. Celina Rey González. Directivos: Adolfo Picáns Picáns, Urbito Terceiro Cernadas, José Antonio Valcárcel Nogueira.

Este ano o equipo conta cun plantel de

xogadores veteranos como Manuel Cernadas e Juan Simal e nesta tempada preténdese a incorporación de xente máis nova como David Nogueira e Martín Buján.

Conta o Clube Balonmán coa axuda dun veterano xogador que militou dende a súa creación ata a tempada pasada, que os adestra. E Fernando Canedo que, coa súa axuda desinteresada e o apoio da Directiva agarda ascender novamente este ano á categoría Primeira Territorial, da que descendeu a tempada pasada logo de xoga-la promoción co Clube Balonmán Porriño.

Para tan difícil obxectivo deberá superar este ano a rivais de moito valer, como son o Academia Octavio, o Balonmán Marín, o C.D. Carballal, o Goián, o A.D.S.C. de Candeán e o Novás.

Cun pouco máis de interese e illusión dos estradenses o C. Balonmán Estradense voltaría aos seus anos de esplendor.

O Enredo, a consolidarse na Autonómica de Fútbol-Sala

Con ánimos renovados e con novas incorporacións no corpo técnico e no planxel de xogadores, afronta o Bar Enredo esta segunda tempada na División Autonómica-Grupo Sur de Fútbol-Sala, na que están encadrados dezaoito equipos de localidades como Porriño, Gondomar, Ponteareas, Vigo, ou Mos.

O presupuesto do Clube para esta campaña supera as 500.000 pesetas. Desta cantidade, un 30% é aportado pola Delegación de Deportes do Concello en concepto de subvención e a parte restante sufragáse coa aportación do sponsor, os socios, publicidade estática e a subvención da Secretaría Xeral para o Deporte.

Os partidos do Bar Enredo celébranse normalmente os sábados pola tarde no Pavillón Polideportivo Municipal, e contan cunha numerosa presencia de afeccionados.

Os obxectivos para esta tempada 94-95 son a consolidación da entidade nesta categoría, pero sen renunciar á consecución dun gran son, o ascenso a Primeira División Nacional B deste deporte.

Simal

KARATE CLUB SHAOLIN
GIMNASIO ESCOLA DE
KARATE, LOITA GALEGA, DEFENSA E XINASIA
MASAXES: TRATAMENTOS DE LUMBAGO
CIATICA
ARTICULACIONES
EXTRES
E CONTRACTURAS EN XERAL

Avda. de Pontevedra, 36
Telf. (986) 57 14 72

36680 A Estrada
(Pontevedra)

Obra e semblanza de Don Manuel Reimóndez Portela

Olimpio Arca Caldas

Manuel Reimóndez entrevistado por Contrarretranca no nº 8

Na mañánciña do 20 de xullo as campás da parroquia de San Miguel de Castro espallaban a triste nova do pasamento de don Manuel Reimóndez Portela.

O eco destas badaladas axiña percorreu o noso concello de A Estrada e os concellos limítrofes. Non podía ser menos, dada a grandeza persoal, a plenitude vivencial e a entrega profesional a prol do próximo, do finado.

Co seu pasamento non desaparecía «o médico de aldea entendido na súa ciencia e arte, pero ademáis confesor, amigo e conselleiro, sentándose na cama do enfermo para maior achego ás súas doenzas corporais e ós seus sentimentos; con toda a familia pendente do seu diagnóstico, pronóstico e tratamento, esperando escutar calquera frase de alento»(1) O baleiro era máis transcendente, pois moitos foran os vieiros percorridos por este home que ademáis da medicina foi máis alá na procura do coñecemento do seu pobo e da súa comunidade.

Aquel día rematara unha vida profesional apaixonante no estudo hipocrático, perfeccionada día a día: tesis doctoral coa calificación de Sobresaliente Cum Laude, no 1960; especialista do aparello digestivo, 1966; Diplomado en Medicina do Traballo, 1966; socio numerario da Academia Médico Quirúrxica de Santiago, no 1969; socio fundador da Sociedade Galega de Patología Dixestiva, no 1971; Académico correspondente da Real Academia de Medicina e Cirurxía de A Coruña, en 1975, polo seu traballo «Estudio Médico-Geográfico del Partido Judicial de La Estrada» e na década dos oitenta asistente asiduo de tódolos cursos de Formación Continuada para Médicos Rurales na Facultade de Medicina de Santiago. E todos istos brillantes logros sen deixar de atender, coa súa coñecida amabilidade e detalle, ós doentes que chegaban a carón do seu médico, D. Manuel.

O seu tránsito sumerxiu na orfandade ó Centro de Iniciativas e Turismo do que era presidente desde o 1976. O frente desta entidade os seus traballos: «Guía Turística de La Estrada» (1976), «Oca y su comarca», «A Rapa das Bestas de Sabucedo», fixéron-no acreedor ó Premio de Investigación da Deputación de Pontevedra e Medalla de Prata ó Mérito Turístico (1980).

A súa teima encol do espallamento da nosa cultura leva a D. Manuel Reimóndez, libreta e máquina de foto disposta, a percorrer camiños e congostras, a conversar coa xente para conquerir datos, a escuchar nos temas de historia antiga e con todo

iso face-la escolma para a publicación dunha serie de fermosos e interesantes libros: «Cruceiros e Cruces do Nordeste de Pontevedra» (1985); «Marcas de Canteiros da Torre da Barreira», (1986); «A Estrada», (Guía Everest, 1987), «A Estrada Rural», (1990); «El Camino a Santiago por el Sudeste» (1993).

O rodicio cultural de don Manuel esperaba inquieto mergullarse nunha antiga aspiración, tantas veces solicitada: un edificio propio no que se poideran expoñer todos aqueles obxectos que con paciencia franciscana fora recollendo, para darlle vida ó Museo do Pobo de A Estrada, entidade creada e presidida por él.

A enloitada Parca, á que o médico Reimóndez lle arrebatara clientes, foi inmisericode con él e non deixou que tivesse esa satisfacción de olla-lo o antigo matadouro municipal convertido en Casa Museo.

E nas horas de lecer, na penumbra da sala de consulta, lembrá polo miúdo aconteceres da súa vida profesional e sae do prelo ese belido resumo de conversas sinxelas e gratificantes, como a vida mesma, que leva por título «Un médico na aldea».

Cando os políticos galegos, metidos na procura de encarrila-la esencia do ser e estar da Nosa Terra, prrecisan dun home coñecedor de tódolos necesidades do Pobo de Breogán han de achegarse a San Miguel de Castro para que don Manuel Reimóndez Portela teña a ben presidi-las sesións daquel Estatuto dos 16.

D. Manuel galego de cerne, camiñante perpetuo polos camiños estreitos e anguiados dos nosos labregos, sente o latexo profundo dese amor a súa Terra e non pode eludi-lo compromiso.

Este apretado e incompleto «curriculum» chegaría dabondo para defini-lo traballo deste home. Un traballo que está enfeitizado pola súa sinxeleza persoal: calquera persoa, pobre ou rica, coñecida ou descoñecida, de calquera filiación política, tiña sempre aberta de par en par a porta da súa exquisita consideración, da súa agradable conversa e da súa atenta e respetuosa escucha para os problemas do interlocutor. Un traballo que pregoa a súa entrega, o seu amor pola súa bisbarra, en especial, e por Galicia en xeral.

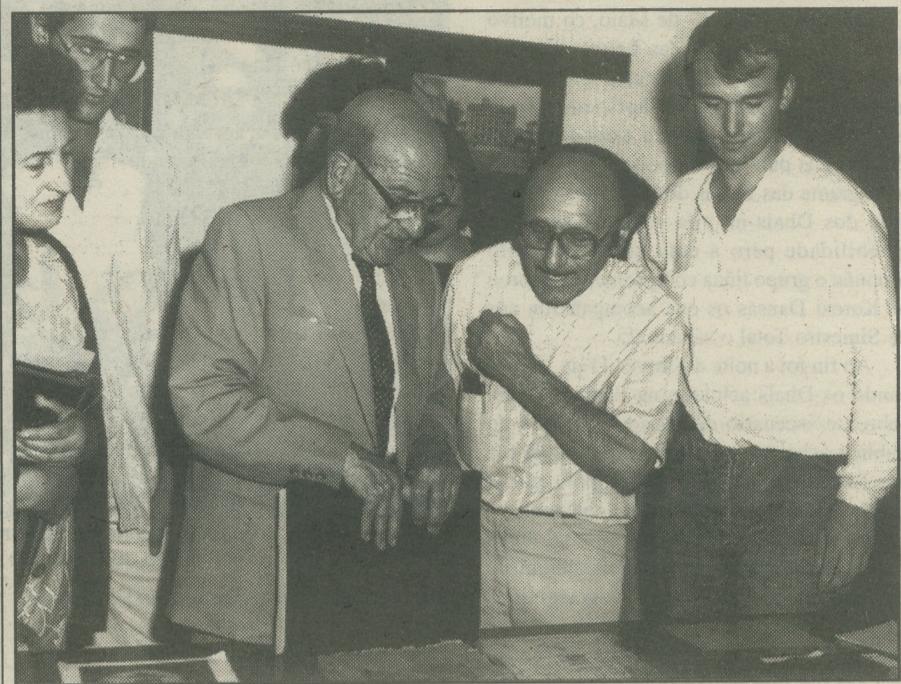
Se para certos personaxes públicos o seu paso ás follas da historia precisan do crisol do tempo, a persoa de don Manuel Reimóndez Portela, médico, etnógrafo, escritor, galego de pro, dende xa, ten un lugar privilexiado, imborrable e insustituible na Historia de A Estrada e de Galicia.

(1). Pensamento de don Manuel Reimóndez reflexado no seu artigo «Retrincos de Medicina Rural Onte e Hoxe» no número 9 da revista Contrarretranca, novembro 1994.

A Estrada, setembro 1994.

David Ovidio xa forma parte do noso futuro

Xoán Carlos Garrido

David Ovidio - no centro - conversando con Ricardo Carvalho Calero, co cal compartía o entusiasmo pola literatura, e por Galicia

A hora de por a andar de novo Contrarretranca, considerouse que se debía lembrar a persoas que na súa primeira etapa colaboraron, e que hoxe seguro ocupáran cos seus artigos algúns destas páginas senón fose polo seu falecemento. O caso de David Ovidio García Ínsua, é paradigmático.

Aínda que escrebo este artigo en calidade de amigo persoal, consciente de que a miña apreciación particular ou humana non é de interese quixera ser o máis obxectivo posible na valoración da relevancia que David Ovidio tivo para a Cultura e a historia da Estrada.

Para esto hai que situarse hai 15 anos no xurdimento no noso Concello da Asociación Cultural que aglutinou entorno a ela a toda a mocidade estradense con preocupacións culturais desde un punto de vista galeguista. Xente nova, pero educada e formada nun réxime que silenciou completamente o noso pasado, a nosa cultura e a nosa lingua. Moitos criamos ter inventado ou descuberto un país do cal descoñeciamos a súa existencia. Cando nos puxemos a tentar entendelo partimos de cero. Ao fin topámos os primeiros manuais de instruccións para comprender como funcionaba. Tal é o caso do *Sempre en Galiza de Castelao*, ou outros. Pero había moitas cousas que non saían nos libros, e sobre todo sobre o máis inmediato, sobre a nosa comarca, sobre o noso Concello.

Neste contexto o encontro con David foi fundamental para reconstruír o pasado, para explicar a situación actual, para animar novos camiños de intervención socio-cultural.

O primeiro contacto tiverao un veciño seu, Xoseme Mosquera, que estaba na directiva da Asociación. Este mozo, poeta de grande calidade, faleceu repentinamente nun accidente, truncando esta ponte de colaboración. Sería no ano 84 a través do hoxe profesor de Galego do Instituto, Carlos Loureiro, que se estableceu definitivamente a comunicación entre a súa xeración coa mocidade, amosándonos un país, e unha Estrada inimaxinable. Daquela a Asociación editaba unha revista, *Matacán*, na que se deu a coñecer a vida e obra de García Barros, o seu pai, e dos Irmáns Valladares, da man dos profesores Carlos Loureiro e a Doutora Aurora Marco.

Soubemos entón de primeira man da importante presencia de Castelao e Losada Diéguez no noso Concello, da organización

estradense do Partido Galeguista, da Corporación Progresista do 36 (case todos fusilados), dos xornais estradenses *La Voz del Pueblo*, *La Vanguardia*, *El Estradense*, *El Eco de la Estrada*, *La Palanca*, *El Emigrado*, etc... e sobre todo da vida e obra do seu pai, Manuel García Barros, e de amigos seus como dos poetas Cabada Vázquez, Castro Dono, Fermín Bouza Brei,... Comprendemos as claves da evolución política e cultural da Estrada do último século, e soubemos da experiencia dun pobo que loitou eternamente contra o caciquismo, e aínda que sempre perdeu; nunca deixou de facelo. Desde o cerco de 1915 ou as revoltas agrarias que teñen a súa orixe na no século XIX, ata a espontánea manifestación de rexeitamento da manobra especuladora que supuxo a moción de censura, xa recentemente.

David Ovidio, desde a súa mocidade, como Secretario da Mocidade do Partido Galeguista na Estrada, e membro da Comisión Pro-Estatuto e co-presidía Kenkeirades; apostou decididamente por identificarse colectivamente co país no que lle tocou nacer, vivir e morrer. O que lle custou ter sufrido desde moi novo a represión, herdando a sorte de Manuel García Barros. Represión que chegou a inhibir a súa creatividade, e as súa grande calidade como crítico literario, e sobre todo como escritor. Esta inhibición debeuse non só a dita represión senón a unha grande humildade que o levaba a ser o máis inflexible e rigoroso crítico da súa obra (poesías, relatos, crónicas,... e mesmo deseños).

Nos últimos anos da súa vida, da man das colaboracións que como conferencante, ou articulista veu facendo coa revista Contrarretranca, e coa Asociación Cultural; sendo o oráculo que guiou toda a investigación histórica e literaria sobre o noso recente pasado; estando aberto, na súa casa de Moreira, a acoller a aquela xente nova que ata alí chegaba en busca de respuestas; foi o alento do rescate da memoria secuestra, polo que seguirá presente nestas páginas. Cada vez que volvamos a mirada a tras, e recordemos a calquera feito ou persoa do noso pasado, estaremos mediatisados pola lembranza da súa conversa e dos seus xuízos ao respecto, todo o que se faga de agora en diante para reconstruir a nosa historia e comprender a situación socio-cultural na que vivimos xa non parte de cero, parte das aportacións desta persoa, porque David non pertence ao pasado, David forma parte do noso futuro.

Dhais: Algo máis que bos veciños

O grupo «folk» Dhais custoulle este ano chegar á Estrada. A presentación do seu disco estaba anunciada polo Concello para o día 17 de Maio, co motivo da celebración do Día das Letras Galegas, pero pouco antes do horario previsto a megafonía informaba do aprazamento do concerto pola tronada que estaba caíndo. Pouco más dun mes despois, e para encher o programa das Festas de San Paio, a actuación dos Dhais na vila voltou a ser unha posibilidade pero a data que o Concello propuña o grupo tiña comprometida e foron os Korosi Dansas os que acompañaron aos de Siniestro Total o sábado 25.

Ao fin foi a noite do Xoves 11 de Agosto cando os Dhais actuaron na Praza da Feira sobre un escenario demasiado alonxado do público asistente, e separado deste pola rúa que desemboca na Porta do Sol, polo que ao grupo lle custou máis conectar coa xente.

Ao concerto, que agora se englobaba dentro da programación da Mancomunidade Cultural e á que pertenecía o Concello de A Estrada asistiu menos xente da que se agardaba e nel os Dhais interpretaron temas do seu primeiro, e polo momento último, longa duración en solitario como «O Xilgaro» (tema composto por Luis Areán co motivo da campaña anti-OTAN do 85), «Comboio ao Leste», «Indo para Isorga» ou o sempre surpresivo e agardado «Eu chórei» misturados por temas que se incluirán no seu próximo traballo discográfico, e que se escuchan con maiores influencias do «folk» do centro e leste europeo.

As orixes do grupo veñen do ano 85, cando seis xoves de Lalín con inquedanzas musicais e con marcado gosto e interés pola

O grupo de Lalín, mantén unhas boas relacións co pobo da Estrada no que este ano volveu a actuar.

música tradicional galega forman Dhais. Luis Areán e Zalo Martínez son hoxe os únicos lalinenses que permanecen no grupo. Logo de diversos cambios na súa composición nestos dez anos que xa levan de traxectoria e nos que Dhais se enriqueceu coa formación musical individual que foron acadando todos os seus componentes e que hoxe continua, ao participar, a maior parte deles noutras formacións musicais de moi diversos matices, e que van dende grupos de gaitas (Froitos do Deza) a bandas pasando por outros grupos folk como «Fia na Roca».

O eclecticismo dun xa considerado «estilo Dhais» convuga de sons tradicionais, tanto do folklore galego como de temas centro-

europeos, misturados con influencia do sur de América ou mesmo do norte de África, a parte das composiciones propias, con tratamientos musicais procedentes do son afro-cubano, rock, jazz, new age ou clásicos.

O recoñecemento do seu traballo empeza a fructificar no ano 90, cando gañan o Primeiro premio do Festival de Vilagarcía. Nese mesmo ano gravan o seu primeiro longa duración titulado «Arca Marmórica» xunto con Galerna de Santiago e Armeghin de Vigo, e editado pola Asociación Cultural «Cidade Vella», por ser os gañadores do I Festival de Música Folk para artistas noveis «Cidade Vella».

No 1992 Dhais gaña o certame «Pele-

grín» de música folk que convocaban a Sociedade de Xestión do Xacobeo e que lle valeu o patrocinio da xestión do Plan Xacobeo 93 para a gravación do seu primeiro disco en solitario, e que foi editado por Sons Galiza, que leva por título o mesmo nome que o grupo.

Son Dhais Pablo Caramés (percusión), César Martínez (baixo, fretless bass e teclados), Xaquín Fariña (violín), Zalo Martínez (guitarra acústica), Manuel Amigo (gaita e percusión) e Luis Areán (frauta).

Xa era a terceira vez que Dhais actuaba en directo na Estrada (Rapa das Bestas 92 e I Edición da Festa da Carne). Os moitos que gostamos dos Dhais agardamos disfrutar próximamente cun novo concerto.

Participación estradense no festival de Boiro

O día 27 deste mes celebrase o IV festival da canción galega de Boiro (Casa da Cultura) para individuais e grupos os cuales presentarán unha canción que como únicas normas para concursar son, ser escrita e interpretada en galego e que tanto a letra como a música serán inéditas.

A este festival presentarase o grupo Tarabelo da academia Ecomúsica da Estrada co tema *Quen me dera* e como individual Seve co tema *Fai un verso*.

Estos representantes da academia ECO-MÚSICA participaran na anterior edición alcanzando o segundo premio en individuais co tema *Unha debeda*.

LENDAS

MATERIAL DEPORTIVO

Abrimos os sábados pola tarde

Avda. Ponteareas nº 25 - A Estrada

Tlf. (986) 57 14 65